

12

2006
ročník 58

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 382 _____ **Knihovna nově aneb Jak zvýšit její hodnotu v očích veřejnosti – 1/** Jana Turčínková
- 385 _____ **Tvorba knihovních fondů a informačních zdrojů ve světle standardu VKIS – 2/** Vladana Pillerová, Vít Richter
- 389 _____ **Knihovna roku 2006/** Daniela Wimmerová
- 392 _____ **JAK NA TO Evidence a statistika za rok 2006 a v roce 2007/** Ladislava Zemánková
- 394 _____ **Jak se staví knihovna aneb Vsetínské zkušenosti/** Helena Gajdušková, Marie Pokorná
- 397 _____ **Vystoupení Edgara Dušky na předávání Státních cen za literaturu a překlad 2006**
- 398 _____ **Jičín – město Václava Čtvrtka, pohádky a knihovny/** Božena Blažková
- 401 _____ **Muzejní knihovnici se letos sešli již na třicátém semináři/** Jarmila Okrouhliková
- 402 _____ **Mobilní knihovny – 4/** Martina Rottová
- 405 _____ **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**
- 406 _____ **Z KNIHOVEN...**
- 409 _____ **ZE SVĚTA**
- 410 _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR**
- 411 _____ **KNIHOVNY V TISKU**
- _____ **ZÁKLADNÍ KAMENY NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR ANEB NÁROD SOBĚ II/** Jaroslav Čisár
- _____ **JMENNÝ REJSTŘÍK**

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno
v nakladatelství AV ČR Academia

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková
Redakce a inzerce: Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 224 941 159, 224 941 976, l. 226, 264,
e-mail: ctenar@academia.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, Mgr. Jan Helcelet, Ing. Jan Kaňka,
PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,
PhDr. Jan Meier, Mgr. Petra Miturová,
Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,
PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma
ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.

Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 092 813

e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeC Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace

z programu MK ČR Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit

publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 5. 12. 2006

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- Libraries viewed afresh, or how to raise their value in the eyes of the public – 1 (*Jana Turčínková*) /382
- The creation of library holdings and information sources in the light of Public Library and Information Service standards – 2 (*Vladana Pillerová – Vít Richter*) /385
- Library of the Year 2006 (*Daniela Wimmerová*) /389
- Records and statistics for 2006 and 2007 (*Ladislava Zemánková*) /392
- How we build a library, or the experience in Vsetín (*Helena Gajdušková – Marie Pokorná*) /394
- Jičín – city of Václav Čtvrtek, fairy tales and libraries (*Božena Blažková*) /398
- Thirtieth seminar for museum librarians (*Jarmila Okrouhliková*) /401
- Mobile libraries – 4 (*Martina Rottová*) /402
- From the libraries /406
- Regular features
- Index of names 2006 /I–IV

AUS DEM INHALT

- Neue Richtung in Bibliothek oder wie ihren Wert in Augen der Öffentlichkeit zu erhöhen – 1 (*Jana Turčínková*) /382
- Schaffen der Bibliotheksfonds und Informationsquellen im Licht der Standards von öffentlichen Bibliotheks- und Informationsdienste – 2 (*Vladana Pillerová – Vít Richter*) /385
- Bibliothek des Jahres 2006 (*Daniela Wimmerová*) /389
- Evidenz und Statistik für das Jahr 2006 und im Jahre 2007 (*Ladislava Zemánková*) /392
- Wie baut man eine Bibliothek oder Erfahrungen aus Vsetín (*Helena Gajdušková – Marie Pokorná*) /394
- Jičín – Václav Čtvrtek – Stadt, Märchen und Bibliotheken (*Božena Blažková*) /398
- Museumsbibliothekare trafen in diesem Jahr schon auf dem 30. Seminar zusammen (*Jarmila Okrouhliková*) /401
- Mobilbibliotheken – 4 (*Martina Rottová*) /402
- Aus den Bibliotheken /406
- Regelmässige Spalten
- Namenverzeichnis /I–IV

KNIHOVNA NOVĚ ANEB JAK ZVÝŠIT JEJÍ HODNOTU V OČÍCH VEŘEJNOSTI

1. část

Stále více dnes čelíme faktu, že se ve společnosti mění životní styl a uznávané hodnoty. Narůstá nejen konkurence, ale i očekávání lidí. Přístup k informacím se neustále rozšiřuje. Aby knihovny v takovém prostředí mohly přežít, musí poznat své návštěvníky a uživatele a využít tyto znalosti v každodenní činnosti knihovny. Významnou pomůckou v tomto úsilí je marketing. Vedou se ovšem spory, zda pravidla platná pro komerční subjekty mohou být aplikována na neziskové či veřejné instituce, jako jsou nemocnice, univerzity, nadace či právě knihovny. Navzdory různým názorům na marketing panuje shoda v několika bodech:

- marketing je důležitý pro dlouhodobé přežití,
- organizace, která má marketingovou prozíravost, má větší šanci na úspěch,
- marketing je nutné vnímat jako průběžný a zásadní proces.

Předpoklad marketingu je jednoduchý: zákazník knihovny by měl být v centru každé aktivity knihovny. Hlavním zájmem je **spokojenost zákazníka**. Zákazníkem v knihovně je její čtenář a každý návštěvník či uživatel, který přichází s knihovnou a jejími službami do kontaktu. Obecně platí, že zákazníci se zpravidla vracejí pouze tehdy, když jsou spokojeni (mají-li ovšem na výběr, ten je ale dnes veliký). Knihovna tedy musí mít dostatečné pochopení pro to, co její současní i budoucí čtenáři a návštěvníci očekávají a co přispívá k jejich spokojenosti s nabídkou knihovny. Je potřeba poznat, co jim přináší hodnotu nyní a kam se jejich potřeby a očekávání budou vyvíjet v průběhu času.

V knihovnách může proto marketing pomoci udělat si jasno v následujících oblastech:

- Zaměřit se na uživatelské unikátní potřeby a definovat je.
- Zaměřit se na vytvoření prostředí, ve kterém může uživatel studovat a pracovat.
- Uvědomit si, že každý uživatel, když navštívuje knihovnu, má jedinečné potřeby, požadavky a očekávání.
- Pomoci uživatelům osvojit si znalosti, které jim pomohou získávat informace z různých zdrojů.

Nejrozšířenějším názorem je, že hlavním cílem knihovny by mělo být poskytovat tu pravou informaci správnému uživateli ve správném čase. Dosažení tohoto cíle znamená překonat bariéry k jejich přístupu, zvýšit použitelnost informace a dát uživatelům možnost, aby se dostali k informaci sami, zvláště s využitím moderních technologií. V dnešní době i pro knihovny platí, že velký význam má budování dobré pověsti a pozitivního veřejného image.

Marketing knihovny a jejich služeb není jen otázkou peněz, ale také postoje zaměstnanců a celé organizace. Na rozdíl od hmotného zboží, u služeb hraje významnou roli **zkušenost a zážitek**, který je s nimi spojený. Veřejný image se vytváří především ze zkušeností jednotlivých osob, které služby knihovny využívají. A ten vzniká postupně.

V marketingu služeb je vše (lidské schopnosti, postoje, vstřícnost zaměstnanců, dostupnost a kvalita informací...) bližší zákazníkovi než ve výrobě. U služeb je zákazník obvykle obsluhován osobně a většinou přichází do interakce se zaměstnancem. Implementace marketingového přístupu proto vyžaduje, aby vedení knihovny vytvořilo marketingovou koncepci a také definovalo zodpovědnost jednotlivých oddělení knihovny na výsledné spokojenosti zákazníka. Marketingová koncepce by měla být vodítkem z hlediska všech funkcí a oddělení – jak knihovníků, tak i provozních zaměstnanců. Ukázka možné **struktury marketingového plánu** je uvedena v příloze.

Pravidla poskytovaných služeb knihovnou musí být uživatelům jasná. Ale rozumět jim musí především všichni zaměstnanci.

- Aby bylo možné udržet konzistenci poskytovaných služeb, je nutné definovat systém každodenních činností v knihovně.
- Organizační systém musí podporovat zaměstnance, kteří služby poskytují, a ti musí rozumět tomu, jakým způsobem jejich výkon ovlivňuje spokojenost čtenářů a návštěvníků.
- Hodnotu v organizaci tvoří všichni zaměstnanci – i ti, se kterými se zákazníci, v tomto případě čtenáři a návštěvníci, osobně neseťkají. I oni jsou za vytvářenou hodnotu zodpovědní. Marketingová orientace proto vyžaduje, aby knihovna usilovala o co nejefektivnější využívání jak fyzických, tak i lidských zdrojů a přizpůsobila je potřebám čtenářů a návštěvníků.

Úspěšný marketing vyžaduje dobře organizovanou knihovnu.

Služby na rozdíl od hmotných produktů, které můžeme vyrábět standardizovaně, jsou proměnlivé, závislejší na osobě, která službu poskytuje, na čase i na místě poskytování služby.

Čtenář či jakýkoliv uživatel služby poskytované knihovnou bude spokojen, bude-li splněno jeho očekávání a on dostane kvalitní službu. Hlavní konkurenční výhodou a tím, co zákazník velmi citlivě vnímá při poskytování služby, je **osobní přístup**. Neznamená to, že každému uživateli poskytujeme naprosto odlišnou službu, ale jde spíše o vstřícnost a pochopení pro jedinečnost každého uživatele. Potřeby uživatelů se v průběhu času mění, proto je služby nutné těmto měnícím se podmínkám přizpůsobit, resp. je **inovovat**.

Význam z tohoto hlediska mohou mít např. dobře vedené webové stránky knihovny, které by měly poskytovat nejen informace aktuální, ale i poměrně široce zaměřené na nejrůznější oblasti činnosti knihovny. V současné době je již obvyklé vyhledávat online v katalogu knihovny, rezervovat si publikace, spravovat své čtenářské konto... Další užitečné informace mohou zahrnovat přehledy nových přírůstků, akce pořádané knihovnou, kalendárium s upoutávkou na knihy z fondů, které se k danému výročí vztahují, zajímavosti a ukázky z různých knih jako „ochutnávky“, doporučení od knihovníků, ale i od samotných čtenářů prostřednictvím diskusních fór apod. Možností je skutečně mnoho.

V marketingu služeb hrají významnou roli lidé, jak již bylo několikrát zmíněno. Proto knihovna nesmí opomenout aktivity směřující k jejím zaměstnancům, zvláště co se jejich motivace týče. Všichni zaměstnanci by se měli cítit členy týmu a zároveň si být vědomi spoluzodpovědnosti za jeho celkový výkon i image knihovny. Jejich **loajalita vůči instituci a jejím zákazníkům** – tedy čtenářům a všem ostatním uživatelům – pak napomáhá minimalizaci a snazšímu řešení problémových oblastí. Loajální a dobře školení zaměstnanci jsou velkou konkurenční výhodou firmy.

Cesta knihovny k získání konkurenční výhody vede přes **odlišení nabízených služeb** poskytováním nebo přidáním některých speciálních služeb, **kteří nejsou standardem** v daném odvětví nebo pro danou skupinu zákazníků. Může jít o různé poradenské služby, přednášky, školení (kurzy práce s počítačem s internetem...), dětské programy (hodinky s předčítáním, prázdninové aktivity, soutěže, dílny...), poskytování prostor knihovny pro různá setkání společenských skupin, spolupodílení se na pořádání místních aktivit (výročí prvních písemných zmínek o městě či jiné historické události, pořádání výstav v prostorách knihovny...), vytvořit klub přátel knihovny apod.

Vystoupení dětí doprovázela cimbálová muzika z Kostelana

Ve výtvarné dílně si děti mohly vyzdobit velkonoční vajíčka

Děti plní jeden ze soutěžních úkolů (malují perníčky na chaloupku)

Akce se zúčastnil i hejtmán Jihomoravského kraje Ing. Stanislav Juránek (uprostřed)

Touto cestou se ubírá i spolupráce mezi Knihovnou Jiřího Mahena a Provozně ekonomickou fakultou Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, především se studenty předmětu Propagace a média.¹ Tato spolupráce začala v r. 2004, kdy byla knihovně nabídnuta pomoc s pořádáním nějaké akce pro její čtenáře. Jak z teorie, tak i empirie plyne, že zážitky hrají při vytváření dlouhodobého vztahu velmi významnou roli. Existuje celá oblast označovaná jako „zážitkový marketing“ (experiential marketing), který se zaměřuje na aktivity související s pořádáním akcí, kdy se zákazníci prostřednictvím silných zážitků dostávají do zcela netradičního kontaktu s produktem a ten pak v nich zanechává trvalou stopu a má velký vliv při nákupním rozhodování. Kladné a příjemné zážitky tak pomáhají vytvářet dlouhodobý vztah k poskytovateli.

Volba projektu, který studenti zpracují, je do značné míry svobodná. Studenti však mají přijít s takovým řešením, které odpovídá potřebám zvoleného cílového segmentu a přináší mu nějakou přidanou hodnotu, vždy samozřejmě při konzultacích s pracovníky Knihovny Jiřího Mahena. Studenti pak musí svůj projekt nejen naplánovat, ale i realizovat, včetně získání potřebných financí – podle ambicióznosti plánu.

V dubnu 2004 si studenti zvolili projekt, který nazvali Radostné jaro. Proběhl nejen ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena, ale i s Českým rozhlasem Brno, Etnografickým ústavem, národnostními menšinami žijícími v Brně a s obcí Kostelany nad Moravou. Na počátku však stál studenty vytvořený projekt zaměřený na oslavu Velikonoc v Evropě.

Myšlenka projektu byla následující. Evropské velikonoční tradice se v jednotlivých zemích od sebe značně liší a povědomí o oslavách třeba i v sousedních státech je u lidí poměrně nízké. Cílem bylo připravit akci, která by byla oslavou jara a velikonočních svátků a zároveň návštěvníkům zprostředkovala zajímavé informace o této problematice.

Akce vyvrcholila dne 6. dubna v prostorách Knihovny Jiřího Mahena v Brně na Koblišné ulici. Program zahrnoval vystoupení dětí z mateřské školy v Kostelanech společně s cimbálovou muzikou, ukázky technik tvorby velikonočních ozdob (pletení pomlázek a košíků, paličkování, malování kraslic), výtvarnou dílnu pro příchozí děti, vystoupení folklorních souborů několika národnostních menšin a vyhlášení a ocenění výtvarné soutěže pro děti o nejkrásnější velikonoční vejčičko za účasti hejtmána Jihomoravského kraje a dalších osobností.

Průběh akce byl spojen s živým vysíláním Českého rozhlasu Brno přímo z prostor knihovny s řadou živých vstupů z akce. Program byl ukončen besedou s autory rozhlasového seriálu Toulky českou minulostí Mgr. Josefem Veselým a šéfredaktorem Českého rozhlasu Brno a režisérem pořadu Mgr. Jaromírem Ostrým za velké účasti návštěvníků.

Dokončení příště
Foto JANA TURČINKOVÁ

ODKAZY:

¹ V rámci seminářů volitelného předmětu Propagace a média je od studentů vyžadováno zpracovat a realizovat projekt

Tvorba knihovních fondů a informačních zdrojů ve světle standardu VKIS

2. část

V následující části příspěvku je věnována pozornost vyhodnocení standardů provozní doby, počtu studijních míst a počtu počítačů připojených na internet.

Provozní doba knihovny pro veřejnost

Optimální přístup uživatelů k VKIS vyžaduje takovou otevírací dobu knihovny, aby její služby mohli uživatelé maximálně využít i mimo svoji pracovní dobu. Podle situace v místě je vhodné stanovit proporce provozní doby v dopoledních a odpoledních hodinách, a také v sobotu a v neděli.

V knihovnách malých obcí (1–500 a 501 až 1000 obyvatel) splňuje standard pouze 5,7 a 6,4 % knihoven. Průměrné hodnoty zdaleka nedosahují stanovených standardů. V kategorii 1–500 obyvatel má 779 knihoven otevřeno 1 hodinu týdně, což představuje téměř 30 % ze všech knihoven této kategorie, 1423 knihoven má otevřeno 2 hodiny týdně (50 %). 258 knihoven (9 %) této kategorie uvedlo nulový počet provozních hodin. V kategorii knihoven od 501 do 1000 obyvatel má největší procento knihoven (40 %) otevřeno 2 hodiny týdně. Při hodnocení tohoto indikátoru musíme vzít do úvahy, že v malých obcích se často setkáváme s neformálními vztahy při poskytování knihovnických služeb. Oficiální provozní dobu mají malé knihovny podle zjištěných údajů většinou 1 až 2 hodiny týdně, v řadě z nich se ale mů-

žeme setkat s tím, že služby poskytnou na požádání. Knihovníci tak vycházejí pružně vstříc obyvatelům obcí – není pro ně problém zpřístupnit např. internet mimo provozní dobu knihovny, jestliže o to občané mají zájem. Tuto pozitivní praxi ale nelze reflektovat běžně vykazovanými statistickými údaji.

Ve třetí kategorii knihoven od 1001 do 3000 obyvatel splňuje standard 30 % knihoven, ale průměrná hodnota se také pohybuje pod hodnotami standardu. Až průměrné hodnoty knihoven v kategoriích nad 3000 obyvatel se pohybují v rozmezí stanovených standardů. Nejvyšší procento plnění bylo zaznamenáno v kategorii knihoven obsluhujících populaci od 3001 do 5000 obyvatel, a to 64,7 %. Ve větších kategoriích se plnění standardu pohybuje od 26,3 % do 57,1 %.

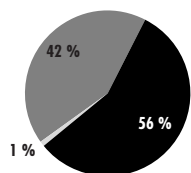
Celkově můžeme říci, že standard provozní doby splňuje nejméně knihoven. Téměř 87 % všech knihoven nedosahuje stanovených hodnot standardu. Pokud ale hodnoty provozní doby přepočteme na počet obyvatel, zjišťujeme podstatně optimističtější údaje. Je totiž možno konstatovat, že 13 % knihoven, které mají provozní dobu v rozsahu stanoveném standardem, obsluhuje 42 % celkového počtu obyvatel ČR. Uvedená hodnota potvrzuje již zmíněný fakt, že rozsah provozní doby pro veřejnost je problémem především knihoven v malých obcích, kterých je velké množství, ale obsluhují podstatně menší část populace. Výrazně podprů-

Provozní doba knihovny pro veřejnost

počet obyvatel	počet knihoven	zavřené knihovny	nesplňuje standard celkem	splňuje standard	standard nesplňuje %	standard splňuje %	hodnota standardu hodiny	průměr 2005 hodiny	průměr 2002 hodiny
1–500	3 061	258	2 885	176	94,3	5,7	5 až 10	2,4	2 až 3
501–1 000	1 180	40	1 104	76	93,6	6,4	10 až 15	4,0	4
1 001–3 000	831	17	580	251	69,8	30,2	15 až 20	10,4	12
3 001–5 000	170	2	60	110	35,3	64,7	20 až 25	22,0	20
5 001–10 000	140	1	60	80	42,9	57,1	25 až 30	26,0	26
10 001–20 000	69	0	41	28	59,4	40,6	35 až 45	31,0	30
20 001–40 000	38	0	28	10	73,7	26,3	45 až 50	41,0	40
Nad 40 001	34	0	23	11	67,6	32,4	50 a více	47,0	42

% knihovnami obsluhované populace podle plnění standardu

- knihovny splňující standard obsluhují 42 % obyvatel
- knihovny nesplňující standard obsluhují 56 % obyvatel
- zavřené knihovny 1 % obyvatel

měrné plnění tohoto standardu samozřejmě souvisí s tím, jak byly nastaveny jeho optimální hodnoty. Při srovnání s průměrnou provozní dobou knihoven v jiných zemích (např. podle řady standardů uplatňovaných pro veřejné knihovny v USA) bylo zjištěno, že provozní doba knihoven v ČR je výrazně nižší. Snaha ovlivnit tuto skutečnost se projevila v nastavení vyšších hodnot standardu. V posledních letech působí pozitivně na prodloužení provozní doby zprovoznění veřejného internetu v menších knihovnách. Průměrné hodnoty provozní doby knihoven v roce 2005 se však ve srovnání s rokem 2002 zvýšily jen zanedbatelně. Nízký rozsah provozní doby knihoven je dlouhodobý problém, který v podstatné míře ovlivňuje dostupnost, rozsah a kvalitu VKIS.

Studijní místa pro uživatele knihovny

Kromě zpřístupňování informací a dokumentů by knihovna měla nabízet čtenářům i klidné prostředí určené pro studium a četbu. Proto byl jeden ze standardů věnován problematice vybavenosti knihoven studijními místy a pro každou velikostní kategorii doporučeno množství studijních míst.

V kategorii knihoven, které obsluhují od 1 do 500 obyvatel, uvedlo 1459 knihoven (48 %), že nemá ani jedno studijní místo, 27,9 % knihoven této kategorie pak vykazuje hodnoty stano-

vené standardem. I v ostatních kategoriích je množství knihoven, které neuvádějí studijní místa, poměrně značné. Procento knihoven splňujících standard kolísá v rozmezí od 22 % do 62 %.

Z celkového pohledu tak 1489 knihoven (27 %) splňuje hodnoty standardu, 1786 knihoven (32 %) uvádí nižší počet studijních míst a 2248 knihoven (41 %) neuvedlo žádná studijní místa. Dvaacet sedm procent knihoven, které splňují hodnoty standardu, obsluhovalo 53 % celkové populace ČR.

Při vyhodnocení tohoto indikátoru narážíme na problém různého výkladu pojmu „studijní místo“. Výklad podle statistického deníku omezuje studijní místo pouze na samostatné studovny nebo čítárny, zatímco při koncipování standardu VKIS byl použit (v souladu s trendy výstavby knihoven) výklad podle normy ČSN ISO 2789, který akceptuje umístění studijních míst i mimo studovnu, například ve volném výběru. Tento výklad bude také od roku 2006 uveden ve statistickém deníku pro veřejné knihovny. Lze předpokládat, že při využití jednotného výkladu s širším pojetím studijního místa dojde v budoucnu k nárůstu studijních míst, a tím i ke zvýšení počtu knihoven, které splňují standard.

Počet veřejně přístupných stanic připojených k internetu

V kategorii knihoven v obcích do 500 obyvatel není k internetu připojeno 2046 knihoven, což představuje téměř 70 % knihoven. V kategorii od 501 do 1001 obyvatel není připojeno 557 knihoven, tedy téměř polovina. I v ostatních kategoriích existují knihovny, které nemají počítač s přístupem na internet, ale u kniho-

ven ve velkých městech se pravděpodobně jedná o chybně vyplněný statistický formulář.

Hodnoty standardu „počet počítačů připojených k internetu“ v kategoriích obcí od 501 do 20 000 obyvatel splňuje 14 až 33 % knihoven. V kategoriích nad 20 000 obyvatel se procento knihoven, které standard splňují, pohybuje okolo 70 %.

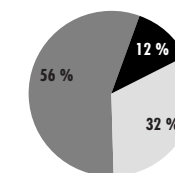
Obecně lze říci, že průměrné ukazatele vybavenosti knihoven PC s připojením na internet oproti roku 2002 vzrostly ve všech kategoriích. Největší růst zjišťujeme v knihovnách kategorie nad 40 000 obyvatel (růst z 13 na 29 stanic), ale také u kategorie od 20 001 do 40 000 obyvatel (růst z 9 na 14 stanic).

Z celkového pohledu lze konstatovat, že 1616 knihoven (29 %) splňuje hodnoty standardu, 1064 knihoven (19 %) uvádí nižší počet stanic připojených k internetu, 2843 knihoven (52 %) není připojeno k internetu. Padesát šest procent obyvatel ČR žije v místě, kde knihovna nabízí veřejný internet a je vybavena dostatečným počtem stanic pro uživatele. Další 32 % obyvatel má k dispozici knihovnu s nižším počtem stanic a 12 % obyvatel žije v místě, kde knihovna nenabízí veřejný internet. U knihoven připojených k internetu je často limitem počtu stanic pro uživatele nedostatek vhodných prostor. Toto omezení lze obvykle odstranit pouze rekonstrukcí nebo novou výstavbou objektu knihovny.

Nejvíce nepřipojených knihoven zůstává v menších obcích do 1000 obyvatel. Důvodem může být nezáměr ze strany zřizovatele, omezená provozní doba malých knihoven nebo nedostatečná kvalifikace knihovníka. Jistě existuje mnoho dalších překážek, které stojí v cestě realizace připojení v malých knihovnách. Přes

% knihovnami obsluhované populace podle plnění standardu

- knihovny splňující standard obsluhují 56 % obyvatel
- nepřipojené knihovny obsluhují 12 % obyvatel
- knihovny nesplňující standard obsluhují 32 % obyvatel

tyto problémy dokazuje řada knihoven, že je možné tuto službu veřejnosti zajistit. Internetizace knihoven postupuje rychlým tempem především díky Projektu internetizace knihoven (PIK) Ministerstva informatiky ČR a dalším programům. Existují však velké rozdíly mezi jednotlivými kraji v počtu knihoven připojených prostřednictvím PIK. Na vině může být nedostatečná informovanost o tomto projektu, což můžeme přičíst na vrub kvality výkonu regionálních funkcí.

Práce se standardem VKIS v knihovnách

Práce se standardem VKIS se pomalu začíná prosazovat do činnosti knihoven. V některých krajích a regionech bylo zahájeno podrobné vyhodnocování standardu a krajské knihovny začaly do výročních přehledů o činnosti knihoven v kraji zařazovat i analýzu naplňování standardu. Stejným způsobem postupovaly i některé knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí, například Městská knihovna Znojmo, Městská knihovna v Lipníku nad Bečvou, Knihovna K. Dvořáčka ve Vyškově, Městská knihovna v Jindřichově Hradci. Pracovníci knihoven i jejich provozovatelé byli seznamováni s výsledky hodnocení svých knihoven. Výsledky srovnání výkonu knihoven se standardem jsou využívány při jednání s provozovateli knihoven, při metodických návštěvách a při zpracování ana-

Studijní místa pro uživatele knihovny

počet obyvatel	počet knihoven	žádné studijní místo	nesplňuje standard celkem	splňuje standard	standard nesplňuje %	standard splňuje %	hodnota standardu st. místo	průměr 2005 st. místo	průměr 2002 st. místo
1–500	3 061	1 459	2 208	853	72,1	27,9	4 až 5	4–5	5
501–1 000	1 180	507	917	263	77,7	22,3	6 až 8	6	7
1 001–3 000	831	243	635	196	76,4	23,6	9 až 10	8	9
3 001–5 000	170	25	108	62	63,5	36,5	10 až 18	13	14
5 001–10 000	140	11	89	51	63,6	36,4	20 až 28	17–18	17
10 001–20 000	69	2	49	20	71,0	29,0	28 až 40	26	23
20 001–40 000	38	1	15	23	39,5	60,5	40 až 75	53	33
Nad 40 001	34	0	13	21	38,2	61,8	75 a více	173	105

Počet veřejně přístupných stanic připojených k internetu

počet obyvatel	počet knihoven	nepřipojené knihovny	nesplňuje standard celkem	splňuje standard	standard nesplňuje %	standard splňuje %	hodnota standardu st. místo	průměr 2005 st. místo	průměr 2002 st. místo
1–500	3 061	2 046	2 046	1 015	66,8	33,2	1 až 2	1,1	1
501–1 000	1 180	557	1 015	165	86,0	14,0	2	1,4	1
1 001–3 000	831	230	557	274	67,0	33,0	2 až 3	1,7	2
3 001–5 000	170	6	114	56	67,1	32,9	3 až 5	2,3	2
5 001–10 000	140	1	105	35	75,0	25,0	5 až 7	3,0–4,0	3
10 001–20 000	69	1	47	22	68,1	31,9	7 až 10	6,0	4
20 001–40 000	38	1	12	26	31,6	68,4	10 až 15	14,0	9
Nad 40 001	34	1	11	23	32,4	67,6	15 a více	29,0	13

lýz činnosti knihoven, které jsou požadovány zřizovateli. V některých případech se staly výsledky takových hodnocení důležitým argumentem pro zvýšení dotace na činnost knihovny. Městská knihovna v Praze vytvořila vlastní doplňující standardy pro síť svých poboček. Výraznou podporou pro práci se standardem byla aktualizace programu pro zpracování knihovnické statistiky STAT-EXCEL (Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové), který je používán velkým počtem knihoven. Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě zpracovala hodnoty standardu do svého informačního systému pro evidenci knihoven EVIK. Důležitým impulsem pro vyhodnocování standardu i jeho využití v praxi knihoven a jejich provozovatelů v širším měřítku by se měl stát kalkulátor pro vyhodnocování standardu. Přípravuje ho NIPOS ve spolupráci s Národní knihovnou ČR a zprovozněn bude do konce roku 2006. I přes řadu pozitivních výsledků práce se standardem je nutno konstatovat, že ho zatím nevyužívají všechny knihovny a jejich provozovatelé a podle dostupných informací není uplatňován ani jako kritérium v dotačních programech na podporu činnosti knihoven.

Doporučení pro další práci se standardem VKIS

1. Na webové stránce NIPOS zprovoznit kalkulátor pro vyhodnocování standardu VKIS na krajské a celostátní úrovni. Informovat knihovny a jejich provozovatele o tomto systému a propagovat jeho využívání.
2. Pokračovat v seznamování pracovníků knihoven a jejich provozovatelů se standardem VKIS.
3. Doporučit krajským knihovnám a knihovnám vykonávajícím regionální funkce pravidelné vyhodnocování plnění standardu VKIS.
4. Využívat výsledky vyhodnocení standardu VKIS při práci s provozovateli knihoven a motivovat je k aktivní podpoře knihoven.
5. Zvážit možnost využití standardu VKIS jako motivačního faktoru při realizaci dotačních programů, používat standard VKIS při různých soutěžích a hodnocení knihoven, např. v rámci ocenění „Knihovna roku...“ apod.
6. Průběžně sledovat naplňování standardu VKIS v delším časovém úseku a v případě potřeby otevřít diskusi k aktualizaci parametrů i k případnému rozšíření o další indikátory.

VLADANA PILLEROVÁ
– VÍT RICHTER

POUŽITÉ ODKAZY:

- 1 Viz první část příspěvku: PILLEROVÁ, V. – RICHTER, V. *Tvorba knihovních fondů a informačních zdrojů ve světle standardu VKIS za rok 2005*. Čtenář č. 11, 2006, s. 350–353
- 2 Celková zpráva o standardu VKIS: PILLEROVÁ, V. – RICHTER, V. *Vyhodnocení standardů veřejných knihovnických a informačních služeb za rok 2005; celostátní úroveň*. Praha: Národní knihovna, 2006. 36 s. Dostupné z <http://knihovnam.nkp.cz/docs/Vykony/StandardVyhodnoceni2005.pdf>

Redakce Čtenáře připomíná, že má další e-mailovou adresu:

redakcectenare@centrum.cz

Sídlo redakce (Legerova 61, 120 00 Praha 2), telefon (224 941 159) a e-mail ctenar@academia.cz zůstávají zatím v platnosti. O změnách si vás dovolíme informovat v konferenci Knihovna a na webové stránce Středočeské vědecké knihovny v Kladně (www.svkkkl.cz).

Do čísla přispěli >

■ **PhDr. Jiřina Bínová Kádnerová** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ■ **Božena Blažková** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové ■ **PhDr. Jaroslav Císař** – Svaz českých knihkupců a nakladatelů v Praze ■ **Edgar Dutka** – FAMU v Praze ■ **PhDr. Zdeňka Friedlová** – Krajská knihovna Zdeňka Bartoše ve Zlíně ■ **PhDr. Helena Gajdušková** – Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně ■ **PhDr. Jarmila Okrouhliková** – Knihovna UMPRUM v Praze ■ **Mgr. Vladana Pillerová** – Národní knihovna ČR ■ **Marie Pokorná** – Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně ■ **PhDr. Vít Richter** – Národní knihovna ČR ■ **BBus. Martina Rottová** – ExxonMobil Business Support Center Czechia, s. r. o. ■ **Ing. Jana Turčínková** – Ústav marketingu a obchodu, PEF MZLU v Brně ■ **Daniela Wimmerová** – Městská knihovna v Českém Krumlově ■ **Mgr. Ladislava Zemánková** – Národní knihovna ČR

KNIHOVNA ROKU 2006

Jubilejní desátý **Týden knihoven** je úspěšně za námi. Nedílnou součástí této celostátní akce se stalo i pravidelné oceňování nejlepších knihoven titulem **KNIHOVNA ROKU**, které se konalo již posedmé, z toho počtvrté v kategorii **základní knihovna** – Cena Ministerstva kultury ČR. Potěšitelné bylo, že vítězům přišli popřát také jejich předchůdci – Kostomlaty pod Milešovkou a Havlíčkova Borová – a předat tak pomyslnou štafetu nováčkům.

Od loňského vyhlášení výsledků došlo k několika změnám: ceny předával nový ministr kultury Martin Štěpánek, poprvé se vydala na hodnotitelský „maraton“ (najeto bylo více než 1800 km) zcela „dámská“ komise, kterou na tři roky jmenoval ještě předchozí ministr kultury Vítězslav Jandák. Byly v ní Jiřina Lapčiková (Knihovna Bedřicha Beneše Buchlova v Uherském Hradišti), Marie Pillveinová (Husova knihovna v Říčanech), Zdeňka Buršíková, (MěK Klatovy) a Eva Jilečková (MěK Prachatice).

Komise navrhla čtrnáct knihoven, z nichž se do užšího výběru dostalo jedenáct. Všechny knihovny zvítězily v rámci soutěže **Vesnice roku** ve svých krajích. Komise měla velmi náročný úkol – musela knihovny navštívit, zhodnotit a vybrat tu nejlepší, což nebylo jednoduché, protože úroveň všech navštívených knihoven byla opravdu skvělá. Svědčí to také o odpovědném přístupu zřizovatelů, velmi dobré spolupráci v jednotlivých místech a zcela výjimečných osobnostech knihovníků.

zleva: Marie Mudrová – předsdkyně komise, Jiřina Lapčiková, Marie Pillveinová, Zdeňka Buršíková a Eva Jilečková

B E S E D N I C E

okres Český Krumlov,
kraj Jihočeský
Knihovnice
Hana Hubená
a Libuše Vontorová

Knihovna je spojena s informačním centrem, je umístěna v přízemí nově rekonstruované budovy a má bezbariérový přístup. Vzhledem k tomu, že nedaleko obce je významné naleziště vltavínů, je v knihovně celoročně umístěna jejich výstava. Provoz knihovny je plně automatizován pomocí knihovnického programu LANius. Je zde veřejně přístupný internet. Knihovna velmi dobře spolupracuje se zřizovatelem i pověřenou knihovnou (MěK v Českém Krumlově). Fond knihovny je pravidelně doplňován pomocí výměnných souborů. Úspěšně zde využívají grantů, ať už celostátních či krajských. Knihovnice Hana Hubená vede knihovnu přes 30 let a je současně kronikářkou obce. V posledních dvou letech se na práci knihovny podílí také Libuše Vontorová, která je absol-

ventkou rekvalifikačního kurzu jihočeského projektu *Knihovna informační centrum obce* a pracuje na část úvazku na obecním úřadě. Knihovna se významně podílí na kulturním životě obce. Velmi dobrá je spolupráce se spolkem *Vltavín*.

B Ý Š Ť

okres Pardubice,
kraj Pardubický
Knihovnice
Vendulka Valečková

Knihovna roku 2006

– za skvěle fungující kulturní, vzdělávací a komunitní centrum obce

Knihovna je moderně a účelně vybavena. Je plně automatizovaná, používá knihovnický program Clavius. On-line katalog je umístěn na webových stránkách obce. Je zde veřejně přístupný internet, knihovna využívá grantové programy na celostátní i krajské úrovni. Zřizovatel si váží

práce knihovny a vytváří pro její činnost co nejlepší podmínky. Velmi dobrá je spolupráce s pověřenou knihovnou, kde knihovnice V. Valečková pracuje na částečný úvazek jako metodička. Projevuje se to především v oblasti MVS a výměnných souborů. Knihovna má širokou škálu nabízených služeb pro veřejnost. Populární je spolupráce s maminkami na mateřské dovolené, ale i celá řada „dílen“ pro rozličné skupiny obyvatel (keramická, malování na hedvábí nebo velikonoční). Knihovna je skutečným informačním, vzdělávacím a komunitním centrem obce, hlavně díky výrazné osobnosti knihovnice.

KRÁLOVSKÉ POŘÍČÍ

okres Sokolov,
kraj Karlovarský
Knihovnice
Andrea Šneberková

Knihovna je umístěna v budově obecního úřadu, má nové, moderně vybavené prostory a také samostatnou čítárnu s 20 místy. Je plně automatizovaná, užívá knihovnický program Clavius. Na pěti počítačích je pro návštěvníky přístupný veřejný internet. Knihovna využívá různé grantové programy. Výhodná je provozní doba pro veřejnost – 30 hodin týdně. Knihovna velmi dobře spolupracuje s pověřenou knihovnou v Sokolově – využívány jsou cirkulační fondy. V činnosti knihovny dominuje práce s dětmi, aktivně se zapojuje do celostátních akcí. Knihovnice je velmi zručná a výtvarně zdatná, vede kroniku knihovny.

LIBOCHOVANY

okres Litoměřice,
kraj Ústecký
Knihovnice
Lenka Skružná

Knihovna, kterou nalezneme v pavilonu mateřské školy, slouží také jako informační centrum obce. Má starší, ale účelné vybavení, je plně automatizována. Je zde veřejně přístupný in-

ternet. Využívá grantové programy na celostátní i krajské úrovni. Knihovnice je na část úvazku zaměstnaná na obecním úřadě, pro zájemce jsou v knihovně poskytovány informace z obecního úřadu i potřebné tiskopisy. Výborná je spolupráce s pověřenou knihovnou v Litoměřicích, funguje zde program Clavius REKS. Fond knihovny je pravidelně doplňován výměnnými soubory. Velmi populární jsou akce pro veřejnost – batikování, velikonoční vajíčka, letní výzdoba knihovny, obrazy ze sušených klasů a květin atd.

LYSICE

okres Blansko,
kraj Jihomoravský
Knihovnice
Jitka Severová

Knihovna je umístěna v budově staré školy, součástí knihovny jsou výstavní prostory. Původně středisková knihovna (středisko bylo zrušeno v roce 1993). Knihovna je plně automatizovaná, používá knihovnický program Clavius. Je zde veřejně přístupný internet. Výborná je spolupráce s místní samosprávou, velmi dobrá je i komunikace s pověřenou knihovnou v Blansku (např. výměnné soubory knih). Pro zkvalitnění své činnosti knihovna využívá rozličné grantové programy a pravidelně se zapojuje do celorepublikových akcí (Noc s Andersenem, Kde končí svět, Týden knihoven, BMI).

MYSLIBOŘICE

okres Třebíč,
kraj Vysočina
Knihovnice
Marie Novotná

Zvláštní ocenění Ministerstva kultury ČR

– za nápadité intenzivní využívání grantových programů k výchově mladé generace a rozvíjení místních tradic

Knihovna je umístěna v přízemí obecního úřadu a prošla před časem rozsáhlou rekonstrukcí. Prostory byly moderně vybaveny, je zde veřejně přístupný internet. Knihovna používá knihovnický program Clavius. Úzce spolupracuje s místní samosprávou, společně využívají různé grantové programy pro zlepšení služeb obyvatelům. Příkladná je i práce s dalšími organizacemi, zejména základní školou. Součástí dětského oddělení je i školní knihovna. Knihovna se zapojuje do celostátních akcí, podporuje vztah svých uživatelů k obci a regionu. O svých akcích si vede zajímavou kroniku. Intenzivní je i spolupráce s pověřenou knihovnou v Třebíči.

RADSLAVICE

okres Přerov,
kraj Olomoucký
Knihovnice
Lada Veselá

Zvláštní ocenění Ministerstva kultury ČR

– za pestrou a široce rozvinutou komunitní práci s veřejností, zejména s dětmi a mládeží

Obecní knihovna v Radslavicích se velice často stěhovala. Poslední stěhování proběhlo v červnu roku 2005 na současné místo. V přístavbě budovy základní školy – bývalé kotelny – vznikla knihovna s polopatrem, sociálním zázemím – kuchyňkou, toaletou a úklidovými prostorami. Z větší části je zařízena novým nábytkem. Je zde umístěn veřejně přístupný internet. Na akce knihovny se možno přihlásit osobně, telefonicky nebo e-mailem. Knihovna je plně automatizovaná, využívá knihovnický program Clavius. Je zapojena do regionálního knihovnického systému. Velmi dobře spolupracuje s pověřenou knihovnou v Přerově, s její pomocí využívá grantové programy na celostátní i regionální úrovni. Podpora a velký zájem samosprávy o kvalitní činnost knihovny se promítá i do skutečnosti, že knihovna je samozřejmou součástí života obce.

STUDENEC

okres Semily,
kraj Liberecký
Knihovnice
Ing. Helena Soukupová
a Ludmila Tauchmanová

Knihovna je umístěna v přízemí budovy obecního úřadu. Užívá knihovnický program LANius, fond je zpracován, dosud však nebyl zahájen elektronický výpůjční protokol, půjčování probíhá klasickým sáckovým způsobem. Je zde veřejně přístupný internet. Počítač je umístěn ve skříni, lze jej otočit do vedlejší místnosti a používat ho i v době, kdy je knihovna uzavřena. V činnosti knihovny dominuje práce s dětmi, specialitou je rozvoz knih méně pohyblivým občanům. Dobrá je spolupráce s pověřenou knihovnou v Semilech (cirkulační soubory knih, pomoc při získávání prostředků z rozličných grantů) i samosprávou obce.

SUCHÁ LOZ

okres Uherské
Hradiště,
kraj Zlínský
Knihovnice
Bc. Marie Vaculová

Knihovna pracuje ve zcela nových a moderně vybavených prostorách na obecním úřadě. Má plně automatizovaný provoz v knihovnickém systému LANius a je spojena s internetovou kavárnou. Knihovna velmi dobře spolupracuje s organizacemi a školami v místě. Její snahou je vybudovat z knihovny informační a komunitní centrum obce. Výborná je spolupráce se samosprávou, knihovna se podílí na organizaci kulturních akcí obce, podporuje místní lidové tradice, stará se o nepohyblivé čtenáře a buduje fond regionální literatury. Úzka je i spolupráce s pověřenou knihovnou Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti (výměnné fondy knih, účast na celostátních akcích – Noc s Andersenem, pasování prvňáčků).

okres
Frýdek-Místek,
kraj Moravskoslezský
Knihovnice
Lilie Tyrlíková

Knihovna je umístěna v přístavbě školy, kde získala odpovídající prostory s novým vybavením. Provoz je plně automatizován a je zde využíván knihovní systém Clavius. Na první pohled je patrná dlouhodobá podpora samosprávy a velmi dobrá spolupráce. V knihovně je veřejná internetová stanice. Prostředky na automatizaci a modernizaci knihovních služeb byly získány pomocí grantových programů. Fond knihovny obsahuje i polské knihy, v obci žijí také Poláci. Knihovna má široce rozvinutou kulturní činnost, dochází zde ke spojování klasické knihovnické činnosti s moderními formami práce. Přínosná je také spolupráce s pověřenou knihovnou v Hnojníku.

okres
Rychnov nad Kněžnou,
kraj Královéhradecký
Knihovnice
Pavína Pleslová

Nejmenší z hodnocených knihoven. Její dobré umístění i uznání v místě svědčí o značné podpoře samosprávy. V knihovně je přístupná veřejná internetová stanice. Přestože je zde otevřeno pouze jeden den v týdnu, poskytuje svým čtenářům širokou škálu služeb (bohatá kulturní činnost pro veřejnost – především pro děti, rozvoz knih starším občanům nebo zapojení do celostátně vyhlášených akcí). Je to možné jen díky výjimečné obětavosti a lásce knihovnice Pavlíny Pleslové.

DANIELA WIMMEROVÁ

Foto Mgr. MARIE MUDROVÁ

JAK NA TO

> LADISLAVA ZEMÁNKOVÁ
(Ladislava.Zemankova@nkp.cz)

Evidence a statistika za rok 2006 a v roce 2007

Zatímco stále ještě pracujeme s čísly a údaji za rok 2005, kvapem se blíží doba bilancování a hodnocení letošního roku, tedy i vyplňování statistického výkazu Kult (MK) 12-01 za rok 2006. A zároveň i doba, kdy v knihovnách začneme evidovat i činnosti roku 2007, abychom je mohli počátkem roku následujícího (2008) shrnout a údaje přenešt do statistického výkazu za rok 2007.

Je-li předchozí věta lehce matoucí, pak je docíleno efektu, který poznal snad každý, kdo se statistice věnuje. Efektu, který je zdrojem vtípků a legracek na adresu statistiky i adresu zpracovatelů.

Na druhé straně ale všichni zainteresovaní touží statistiku vyplnit správně tak, aby bylo možné porovnat svou knihovnu s knihovnami dalšími. Proto všichni napjatě očekáváme oficiální podobu tiskopisů statistických výkazů i Deníků pro veřejné knihovny na rok 2007 a 2008 a v nich uvedené definice, vysvětlivek a metodiky vyplňování.

Roční výkaz o knihovně za rok 2006 Kult (MK) 12-01 bude mít stejnou podobu jako výkaz za rok 2005 a sběr dat bude probíhat stejně, tj. elektronicky. Podrobně o tom již informovali zastupci NIPOS na jednání sekce SDRUK pro RF.¹ Je to v souladu s Programem statistických zjišťování na rok 2006 Českého statistického úřadu.²

Vzhledem k častým dotazům před vyplňováním výkazu za rok 2005 i následným diskuzím během roku 2006 připomenou dvě nejčastěji diskutované položky a jejich definice:

Velikost obsluhované populace

– počet obyvatel okruhu působnosti knihovny, počet obyvatel samostatné obecní resp. městské části, pro jejíž obyvatele je vykazující knihovna zřízena.

Studijní místo

– místo sloužící uživatelům na čtení nebo studium, ať už s technickými zařízeními nebo bez

nich. Patří sem místa ve volném výběru, čtenářských koutcích, v seminárních a studijních prostorech a v hudebních, dětských a dalších odděleních knihovny. Nepatří sem místa v halách, přednáškových a divadelních sálech, kde se uskutečňují kulturní akce a speciální představení. Vyloučené jsou i podlahové prostory, kde mohou studenti sedět, a podobné neformální prostory. Poznámka: uvede se celkový počet studijních míst v knihovně (a pobočkách).

Pro rok 2007 přijal NIPOS některé návrhy změn statistického výkazu Kult (MK) 12-01, které vzešly z diskuzí a konzultací s knihovníky, a ty postoupil ke schválení příslušným orgánům (MK ČR a ČSÚ).

Jednalo se o tyto změny:

- v hlavičce výkazu bude doplněno evidenční číslo vykazující knihovny (u MK ČR), knihovny budou uvádět nejen webovou adresu zpravodajské jednotky, ale i fakt, zda mají vlastní webové stránky či ne, zestručněn bude i výčet možných právních forem vykazující jednotky;
- oddíl I. Knihovní fond a oddíl III. Výpůjčky doznají mírného zestručnění. Vypuštěny budou řádky „grafické dokumenty“ a „výpůjčky grafických dokumentů“ (v obou oddílech budou řádky přečíslovány);
- do oddílu II. Čtenáři za údaj o počtu návštěvníků knihovny bude přidán řádek obsahující údaj o počtu virtuálních návštěv webové stránky knihovny;
- výrazné změny dozná i oddíl IV. Další údaje. Především MVS a MMVS budou zestručněny o údaje specifikující formy těchto služeb (zrušeno celkem 8 řádků, např. počet kladně vyřízených výpůjček formou originálu či kopie náhrady za originál). Drtivá většina knihoven tyto údaje nesleduje, neboť je ani nerealizuje (nebo jen zcela výjimečně). Všechny knihovny i nadále povedou podkladovou evidenci MVS a především centra meziknihovních výpůjčních služeb³ pak evidenci MVS povedou i nadále v detailech, jaké vyžaduje tato služba, její rozsah a objem⁴. Tím se posunou všechny údaje IV. oddílu na líc tiskopisu;
- následující oddíly budou pozměněny jen formálně tak, že budou přesunuty některé údaje do logických celků.

Podoba výkazu za rok 2007 může ještě doznat některých méně významných změn. V této chvíli je ale důležité vědět, že byly po konzultacích

s krajskými knihovnami a jednání s NIPOS přijaty nové, v případě potřeby i vysvětlující definice některých pojmů, které budou uvedeny v 1. části Deníku pro veřejné knihovny na rok 2007 a 2008. Proto bude nutné se s nimi seznámit hned, jak bude Deník distribuován (podle objednávek v NIPOS) a současně vystaven na webových stránkách NIPOS⁵ ke stažení. Následně by měly být o změnách informovány všechny obsluhované knihovny, aby s nástupem roku 2007 byla činnost knihoven evidována tak, jak bude vyžadovat výkaz, využitím stejných definic a metod vykazování. *Abychom se zas o krok přiblížili sčítání „hrušek s hruškami a jablk s jablky“ nebo (chcete-li) vzdálili o krok „sčítání hrušek s jablky.“*

Snažili jsme se o problémech různého „chápání“ a evidování statisticky sledovaných údajů diskutovat. V některých případech bylo docíleno shody, o dalších problémech, např. o klasifikaci periodik při půjčování se dosud diskutuje. Jedná se o procesy sjednocování výkaznictví, a to je nikdy nekončící téma. Sjednocování našetřít není tak striktně závislé na termínech (datech), a proto v této cestě budeme dále pokračovat, sjednocovat a vyladovat i nově vzniklé nebo vyřčené problémy, jak budou přicházet ze změnami našich služeb. Samozřejmě nemohou být všichni s výsledkem spokojeni. Je ale nutné si uvědomit, že naprostá shoda neexistuje téměř nikdy, a proto je třeba respektovat, i ve vlastním zájmu, oficiální (většinou dopředu projednané) definice, vysvětlivky a postupy.

Poznámka, která, až budete tyto řádky číst, již bude nadbytečná:

Ihned po zveřejnění Výkazu Kult (MK) 12-01 a Deníku pro veřejné knihovny bude i Knihovnický institut NK ČR informovat odbornou veřejnost prostřednictvím elektronických konferencí.

P O U Ž I T É O D K A Z Y :

- 1 ZÁPIS z 10. řádného jednání sekce SDRUK pro RF ze dne 31. 5. 2006. Bod 3. Dostupné z [www <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Odb/RegFceZap1006.htm>](http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Odb/RegFceZap1006.htm)
- 2 VYHLÁŠKA č. 421/2005 Sb., Příloha č. 2, písm. c) Ministerstvo kultury ČR.
- 3 Národní knihovna ČR, MZK, krajské knihovny a specializované knihovny, § 9–11 a § 13
- 4 Evidence meziknihovních služeb. In.: Metodické pokyny pro meziknihovní služby v České republice. Národní knihovna ČR. 2002. Dostupné na [www <http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=sluz_mvs_metpokyny.htm>](http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=sluz_mvs_metpokyny.htm)
- 5 http://www.nipos-mk.cz/st_statistika.asp

Jak se staví knihovna Janeb Vsetínské zkušenosti

Druhá část (se čtyřletým zpožděním)

Úvod

V současné době, kdy už se radujeme z nových prostor a úspěšného zahájení provozu v nové budově, se s pousmáním vracím ke Čtenáři č. 3 z roku 2002, kde jsem se plna nadšení chtěla podělit o zkušenosti s přípravou projektu nové knihovny – s přesvědčením, že je-li hotov architektonický projekt a vyhlášeno výběrové řízení na dodavatele stavby – má knihovna vyhráno.

Nemá.

31. 12. 2002 bylo výběrové řízení zrušeno a bylo po nadějích na novou budovu.

Cesta ke změně

Do tehdejší beznaděje jako malé světélko pronikla informace o nově vyhlášeném programu Open Society Fund Praha *Neziskové organizace na cestě do Evropské unie*. Program byl tříletý a jeho cílem bylo připravit neziskové a příspěvkové organizace na čerpání peněz ze strukturálních fondů. Vsetínská knihovna nesměle vstoupila na cestu změn úspěšným projektem *Cesta knihovny ke komunitnímu a vzdělávacímu centru regionu*.

Tento projekt pomohl knihovně nejen připravit se na to, jak získat peníze ze strukturálních fondů Evropské unie, ale také lépe formulovat myšlenky a zlepšit orientaci v problematice evropských fondů. Vybraný tým tak nabyl chybějící znalosti a také novou motivaci.

Souběžně s tímto vzdělávacím programem se v ČR uváděla do praxe potřebná legislativa a postupně vznikaly operační programy umožňující čerpání peněz ze strukturálních fondů v období 2004–2006. Součástí vzdělávacího cyklu bylo i hledání vhodných opatření pro projekty, mapování prvních vyhlášených výzev a poskytování aktuálních informací o změnách a vývoji v problematice.

Další příležitost na sebe nenechala dlouho čekat a knihovna okamžitě využila prvního programovacího období strukturálních fondů Evropské unie k podání projektu.

Informační centrum

Myšlenka realizace projektu *Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně* se ovšem formovala několik let. Vedení knihovny vytvořilo pracovní tým, který koordinoval a připravoval projekt až do jeho konečné podoby. S realizací projektu se začalo v lednu letošního roku. Projektová příprava byla procesem neustálých změn a nutného akceptování nových rozhodnutí a podmínek jak ze strany EU, tak i partnerů jako prostředníků cílových skupin a zřizovatele, který nastavil finanční limity. V návaznosti na konkrétní opatření operačního programu strukturálních fondů EU, do kterých byl projekt posléze podán a s nimiž musel korespondovat, bylo nutné rozdělit jej na část investiční a neinvestiční. Investiční projekt předložilo město Vsetín do Společného regionálního operačního programu, Opatření 3.1 – Rozvoj lidských zdrojů v regionech, infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů v regionech a knihovna v něm sehrála roli strategického partnera. Investiční projekt byl ukončen k 30. 6. 2006.

Předkladatelem a realizátorem neinvestičního projektu je knihovna. Projekt byl podán do grantového schématu Zlínského kraje podporujícího sociální integraci v souladu se Společným regionálním operačním programem, Opatření 3.2 – Podpora sociální integrace v regionech. Všeobecným cílem projektu je integrace znevýhodněných skupin obyvatelstva do komunity, motivace k pracovnímu uplatnění a snížení jejich sociální izolace, kterou odbourává prostřednictvím nabídky vzdělávání v nových prostorách. Knihovna nabízí znalosti, informace, komunitní programy, stává se jedním

z kontaktních míst občanů pro veřejné záležitosti a napomáhá při vytváření místního partnerství. Knihovna primárně neřeší otázku zaměstnanosti, ale začlenění lidí do společnosti a nabízí individuální přístup. Smlouva zajišťující financování byla podepsána mezi Masarykovou veřejnou knihovnou a Zlínským krajem v říjnu 2005, realizace projektu bude ukončena v dubnu 2008.

V rámci projektových aktivit knihovna nabízí vzdělávací semináře, lekce a kurzy zaměřené na informační gramotnost a motivaci pro cílové skupiny nezaměstnaných a matek (rodičů) s malými dětmi. Absolventi těchto akcí si mohou opakovaně prakticky zkusit a procvičovat nově získané vědomosti. K dispozici je tým projektových pracovníků, který se jim věnuje.

Dále jsou realizovány vzdělávací a komunitní programy pro děti a mládež ve spolupráci se školami, zaměřené především na integraci ohrožených dětí a mládeže do komunity, na prevenci sociálně patologických jevů, ale také na přípravu k budoucí profesi a výchovu k občanské a sociální gramotnosti. Kromě přípravy na budoucí profesi jsou účastníkům kurzů nabídnuty i programy pro volný čas. Programy počítají i s početnou romskou menšinou – do speciální školy tu ze 150 dětí dochází 89 procent Romů.

Díky postupně vytvářenému partnerství, které bylo završeno písemnou smlouvou s Úřadem práce ve Vsetíně, Rodinným a mateřským centrem Sluníčko Vsetín, Základní a Mateřskou školou Turkmenská Vsetín a Společností pro komunitní práci Vsetín, je tak možno velmi efektivně komunikovat s cílovými skupinami.

Nové projektové komunitní aktivity se v Masarykově veřejné knihovně rozeběhly na počátku roku 2006. Nyní již víme, že cesta, po

které jsme se vydali, je správná. Knihovna si našla v našem krásném městě své nezastupitelné místo, stala se rovnocenným partnerem různých institucí a svým spoluobčanům má rozhodně co nabídnout.

Co úspěšným projektům předcházelo?

Nutno říci, že příprava byla dlouhá, ne vždy úspěšná, cesta k cíli neprošlapaná, neprobádaná a často i stresující.

Je a bude Masarykova veřejná knihovna moderní knihovnou, která reaguje na aktuální dění a poskytuje adekvátní služby veřejnosti?

To byla nejen častá otázka, ale i leitmotiv porad, kterou si kladl management knihovny na přelomu 20. století. Odpověď byla jednoznačná ANO. Vždyť naše bohatá, více než osmdesátiletá historie a tradice přímo vybízela k skutečným myšlenkám popsaných ve *Zprávě v Zelené knize o roli knihoven v moderním světě* (1998).

Již v šedesátých letech 19. století byl ve Vsetíně založen český čtenářský spolek Osvětová beseda a Vzdělávací spolek Snaha. Knihovna samotná vznikla v rámci oslav sedmdesátých narozenin prvního československého prezidenta T. G. Masaryka 7. března 1920. Zahájení provozu bylo o rok později. Od počátku svého působení ve Vsetíně byla knihovna místem setkávání, kde lidé nacházeli kromě informací i vřelou atmosféru a spektrum rozličných naučných a volnočasových aktivit.

Po všemožných historicky daných proměnách se v roce 1991 vsetínská knihovna vrátila k původnímu názvu Masarykova veřejná knihovna a od roku 1997 je jejím zřizovatelem opět město Vsetín.

S návratem knihovny k původnímu názvu v ní zavanul nový duch a s ním i „duch komunitních aktivit“. Problémem však zůstávaly ne-

Čítárna s množstvím časopisů

Komunitní klub pro mládež

Účastníci semináře zaměřeného na informační gramotnost

vyhovující prostory. Knihovna měla tedy nejen motivaci a chuť, ale i potřebu zkusit něco nového. Jednalo se především o poskytování prostoru a podmínek pro iniciativu obyvatel a kontakt pro zapojení do komunitních aktivit. Díky pozici, kterou si knihovna postupně vytvořila, ji lidé nevnímali pouze jako půjčovnu knih, ale jako neodmyslitelnou součást jejich společenského i osobního života.

Knihovna se stala místní branou do světa vědění a přirozeným předpokladem celoživotního vzdělávání a kulturního rozvoje jednotlivce či společenské skupiny. Snažila se také reagovat na palčivé problémy v místě a spolu s dalšími institucemi přispívat k zmírnění sociálního vyloučení některých spoluobčanů.

Rozvoj činnosti knihovny v duchu, jaký nastartovala a měla v úmyslu následovat, však brzy začal narážet na překážky technického charakteru. Každodenně se zaměstnanci i návštěvníci knihovny potýkali s nedostatkem místa a lidského i technického potenciálu. Tato skutečnost přiměla vedení Masarykovy veřejné knihovny k rozhodnutí zformulovat myšlenky a představy o svém dalším fungování do Konceptce činnosti (1998), následně byla zpracována Strategie knihovny (2002–2005, 2005–2007) navazující na evropské dokumenty o knihovnictví, na české a regionální rozvojové programy. Tyto koncepční materiály byly základním pilířem při zpracování projektů, které měly šanci získat finanční podporu a pomohly knihovně k celkové proměně. V první řadě bylo potřeba získat k tomuto počínání podporu zevnitř, tedy ze strany zaměstnanců. Přestože si pracovníci knihovny v základě uvědomovali nutnost změn vztahu k návštěvníkům a čtenářům, kterou s sebou přinesly a přinášejí neustálé změny ve společnosti, a to jak v oblasti technické, tak sociální, bylo pro některé zpočátku poněkud obtížné opustit tradiční roli knihovníka a sít se s novým modelem knihovny, jež měla najednou mnoho rozmanitých podob a tváří. Týmová práce, soulad zaměstnanců a přesvědčení o správnosti počínání je však základním předpokladem k upřímnému, důstojnému a důvěryhodnému přístupu k návštěvníkům. O modelu komunitní knihovny a její konečné podobě se dlouze mezi zaměstnanci a vedením diskutovalo. Přestože má knihovna bezpochyby jedi-

nečné předpoklady k sociální integraci, měla by stále zůstat hlavně místem, kam lidé chodí načerpat vědomosti a chtějí se něčemu naučit, něco si přečíst. Tato dvě kritéria velmi často mohou, ale někdy nemusí jít ruku v ruce. Nalezení smyslu a vymezení pojmu „komunitní knihovna“ bylo zásadním přelomem v myšlení zaměstnanců knihovny. Po mnoha společných setkáních a vzájemné komunikaci se Zuzanou Ježkovou, pracovnící Národní knihovny ČR, jsme zformulovali **Krédo zaměstnanců Masarykovy veřejné knihovny**: důvěryhodnost, otevřenost, spokojenost všech obyvatel, zachování kvality tradičních funkcí knihovny (výpůjční a informační), knihovna má být místem setkávání.

Dalším důležitým krokem, bez kterého by nebylo možné vizi o nové knihovně uskutečnit, bylo získání podpory místní samosprávy. Jednání se zástupci radnice vyústilo v uzavření partnerství s městem Vsetín, které vyslovalo podporu vybudování komunitní knihovny ve Vsetíně, což bylo zakotveno i do strategických priorit města. Byla vytvořena pracovní skupina složená ze zástupců vedení města a Masarykovy veřejné knihovny.

A pak už následovaly úspěšné projekty, které přinesly knihovně vytoženou změnu.

Změna

Nejvíce viditelnou změnu, kterou nám projektové úsilí přineslo, je nová budova. Je umístěna v centru Vsetína na Dolním náměstí a patří k dominantám města. Kromě obvyklých půjčoven, čítáren a studoven zahrnuje i víceúčelový společenský sál vybavený moderní technikou včetně zařízení pro sluchově postižené, informační turistické centrum, které díky výhodné poloze láká návštěvníky města z blízkého i vzdáleného okolí a postupně rozšiřuje sortiment svých služeb. Dále komunitní klub pro mládež, moderně a pestře zařízený sedacím (i „lehacím“) nábytkem, společenskými hrami, časopisy a poslechovémi místy, který ...*náctiletá* mládež vzala okamžitě za svůj a je zde neustále plno.

Obrovským zadostiučiněním je denní nárůst jak návštěvníků, tak také nových klientů knihovny (denně se hlásí v průměru 30 nových čtenářů) i velký zájem o nové vzdělávací aktivity.

>>

ANDREJČIKOVÁ, Nadežda:
RFID a možnosti jejího využití v knihovnách, 7–8/252, 9/301, 10/329

Architektonická soutěž na novou budovu Národní knihovny ČR, 7–8/250

BARTONÍČKOVÁ, Petra:
Městská knihovna a Infocentrum v Březnici, 11/361

BARTŮNKOVÁ, Eva:
Ze světa, 1/34, 2/69, 3/105, 4/142, 5/177, 6/213, 7–8/268, 9/306, 10/342, 11/378, 12/409 • Vytváření oborové brány KIV. Etapa od léta roku 2004 do listopadu 2005, 2/50

BEHENSký, Jiří:
Krajská knihovna v Karlových Varech v nové budově, 1/22

BÍNOVÁ KÁDNEROVÁ, Jiřina:
Koncepte podpory knihoven z rozpočtu Středočeského kraje, 1/4 • Den Středočeského kraje 28. října 2006 v Středočeské vědecké knihovně v Kladně, 12/406

BLAŽKOVÁ, Božena:
Jičín – město Václava Čtvrťka, pohádky a knihovny, 12/398

BORNÁ, Zuzana:
Interaktivní výchova dětského čtenáře aneb Literární výchova netradičně, 7–8/231

BRŮŽEK, Aleš (ab):
Stav domácích webových stránek veřejných knihoven na konci roku 2005, 2/38, 3/74 • Knihovny současnosti 2006. Internet pomáhá knihovně, 11/355 • Noví nositelé medaile Z. V. Toboly, 11/359

BRYCHOVÁ, Dana (dab):
Básnická soutěž se v Plzni na Lochotíně ujala, 1/26 • Spolu práce se školami se Knihovně města Plzně vyplácí, 2/62 • Obvodní knihovna Plzeň-Lochotín do roku 2006 jako bezbariérová, 3/97 • Nejlepší webové stránky má Knihovna města Plzně, 5/170

BURGETOVÁ, Jarmila:
Knihovny současnosti 2006. Možnosti pro knihovny u nás a v zahraničí, 11/357 • Hanácké Atény přivítaly seniory SKIP, 11/362

CEJPEK, Jiří:
Praha očima umělců a vědců, 1/33 • ...aby děti četly, 2/68 • Varování George Orwella, 11/346

CEJPKOVÁ, Iluše:
Druhé kolo literární soutěže v Praze 13 aneb Malé zamyšlení nad dětským čtenářstvím, 1/31 • Jak šel život aneb Můj život s vědcem, 6/201

CEMPÍRKOVÁ, Květa:
Rok Karla Klostermanna, 4/116 • Hvězdný spisovatel Johannes Urzidil, 7–8/256

CISAŘ, Jaroslav:
Základní kameny nové budovy Národní knihovny ČR aneb Národ sobě II, 12/3. s. obálky

CISAŘOVÁ, Irena:
Knihovní systém Clavius Reks pro malé knihovny v kraji Vysočina, 5/159

CUKROVÁ, Ladislava:
Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových v Rožmitále pod Třemšínem, 10/314 • Knihovny Středočeského kraje a Polabský knižní veletrh, 10/3. s. obálky,

ČÁPOVÁ, Mirka – HANÁČKOVÁ, Hana:
Noc s Andersenem 31. března 2006, 3/103 • viz HANÁČKOVÁ, Hana, 5/172 • Devátá broučkáda ukončila v Uherském Hradišti desátý Týden knihoven, 11/376

ČEŇKOVÁ, Jana:
Živoucí dílo Hanse Christiana Andersena, 4/138

ČÍŽKOVÁ, Naďa:
Březen – měsíc internetu, 4/141

ČUMPL, Stanislav:
Ústřední knihovna FF UK aneb Pokus o překonání historického paradoxu, 4/117

DRAŠŇNAR, Václav:
Pomoc EHP a Norska České republice, 1/14

DUSILOVÁ, Jana:
Cambridgeské zkoušky – slavnostní předávání certifikátů, 1/15

DUTKA, Edgar:
Vystoupení na předávání Státních cen za literaturu a překlad 2006, 12/397

DVOŘÁKOVÁ, Hana:
Slavily město i knihovna, 1/13

Evropský program bezpečnějšího internetu, 3/100

FALADOVÁ, Adéla:
Novela autorského zákona a knihovny, 7–8/218

FOBEROVÁ, Libuše:
Knihovny tvoří lidé, 4/113 • Týmová práce v Městské knihovně v Chemnitz, 6/192

FRIDRICHOVÁ, Jana:
Zachráněné poklady ze sbírek muzea v České Lípě, 6/206 • Zahájení nové sezony v Památníku K. H. Máchy v Doksech, 6/212

FRIEDLOVÁ, Zdenka:
František Bartoš, Dominik Fey a Knižvýpůjčka regalová, 12/407

GAJDUŠKOVÁ, Helena – POKORNÁ, Marie:
Jak se staví knihovna aneb Vsetínské zkušenosti, 12/394

GIEBISCH, Roman:
Projekt internetizace knihoven Olomouckého kraje 2005/2006, 7–8/242

GRIMOVÁ, Martina:
Kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem, 7–8/262

HANÁČKOVÁ, Hana:
viz ČÁPOVÁ, Mirka, 3/103 • Noc s Andersenem 2006 skončila – ať žije Noc s Andersenem 2007!, 5/172 • viz ČÁPOVÁ, Mirka, 11/376

HEBNAROVÁ, Daniela:
Centrum celoživotního učení – projekt Knihovny Kroměřížska, 7–8/244

HEJHÁLKOVÁ PÍŠOVÁ, Marta:
Církev a náboženská společnosti v ČR a jejich knihovny, 10/325

HOUSKOVÁ, Zlata:
Jazykové kompetence pracovníků knihoven, 1/6

HRAZDIL, Aleš:
Jsou uživatelé českých knihoven nevychovaní?, 4/136 • Nezávažná typologie uživatelů a etika, 6/210

HRDÁ, Libuše:
Půjčování hraček v evropských knihovnách, 6/198 • Akvizice hudebně-vzdělávacích CD ROM, 9/298 • Příležitost pro hudební oddělení veřejných knihoven, 10/320

Jak vyslovovat jména cizích autorů, 3/87, 4/140, 5/161, 6/185, 7–8/245, 9/305, 10/319, 11/349

JAKUBÁČOVÁ, Benjamin:
Jaký byl Měsíc knih v Trnavě?

JIRKALOVÁ, Hana (hj):
Nadace knihoven. Rozhovor s PhDr. Jiřinou Bínovou Kádnerovou o činnosti Nadace knihoven, 3/86 • Historická budova knihovně sluší. Rozhovor s ing. Jiřím Mikou z SVK v Kladně, 7–8/222 • Knihovny současnosti 2006. Městské knihovny: Veřejná

Jako loňskému laureátu Státní ceny za literaturu se mi dostalo cti, říct pár slov na úvod tohoto slavnostního odpoledne. Dovolte mi, abych zde nedělal soukromou inventuru, moc se toho u mne za ten rok nestalo: píše čtvrtou knížku, jde mi to jako psovi pastva, jako obvykle, a odlétám do Austrálie. Ale chtěl bych mluvit o něčem mnohem důležitějším: o Státní ceně za literaturu.

S udělením Státní ceny jsem se začal o něco pozorněji rozhlížet po současné literatuře a přemýšlet, jakou má literatura dneska cenu. Potažmo jakou má cenu Státní cena.

Především vyrostly nové generace, které otevřeně, naprosto bez ubrousků, přehodnocují naše velké literární vzory. Třeba o Faulknerově trilogii *Vesnice, Město, Panské sídlo* jeden mladý literární vědec napsal, že jen *Vesnice* stojí za přečtení, kdežto druhý a třetí díl jsou naprostým literárním fiaskem (snad kromě dvou set stránek ve třetím díle), a vůbec, že je to celé nabubřelé a schválně formálně přebujelé, aby to chválili jen literární snobové, kteří předstírají, že Faulknerovi nejen rozumí, ale dokonce ho rádi čtou. Celá moderna byla pochybná.

V jiných novinách jedna naše mladá úspěšná spisovatelka prohlásila: ať si všichni ti laureáti píšou tu svoji literaturu a čtou si ji mezi sebou, protože **normální** čtenář ji nemůže číst, neboť ho nudí. Že ona sama dává přednost čtivu, které obsáhlejší normálního čtenáře, čímž myslela na vlastní psaní. Ale já si o svém psaní myslím to samé! Kdybych nepsal pro čtenáře, tak bych nepsal. Na svou obhajobu mohu

jen říct, že píšu jak umím a snažím se to dělat co nejlépe. A myslím, že to mohu říct za nás za všechny, jak jsme tady.

Inu, chceme-li dneska být tzv. úspěšní (rozuměj: miláčkem čtenářského davu) neměli bychom psát co chceme, ale co se chce. Ale to už tady bylo a to se mi opět nechce. A co víc, do kultury masově pronikla nová média a naučila čtenáře číst obrázky, je to pro něho pohodlnější: dobrodružství nalézá v počítačových hrách a pokud knihu, tak jedině na filmovém plátně. To říkám jako filmový scenárista. Přesto všechno jsem přesvědčen, že bez ohledu na nová média i staronové fenomény, bychom naše psaní neměli vzdávat už pro tu práci s českým jazykem, je hož jsme milovníci, a také pro tu radost našeho menšinového čtenáře, který se do našeho románu s radostí začte, nebo báseň, která ho oslovila, se naučí nazpaměť. Sám sobě říkám – jen žádnou paniku, vždycky tomu tak bylo. Vždycky jsme byli v menšině, aniž jsme si to přáli. Proto jsem rád, že Státní cena za literaturu nezůstala reziduem minulosti, že bude zase letos a doufám, že i v příštích letech udělována těm, kteří plodí krásná písmena či básnivou řeč, i těm, kteří nám otevírají brány do cizích kultur.

Karla Poláčka se jeden úspěšný autor, který každý rok vydal román, zeptal: Proč, Mistrě, taky nevydáváte každý rok román jako já? Karel Poláček se na něho smutně podíval a řekl: No jo, vám se to píše, když nemáte talent.

Dámy a pánové, to byl můj příspěvek letošním kandidátům na Státní cenu.

Dcera V. Čtvrťka Marketa Tengbom (zprava) se synem Paulem a vnukem Fabienem v Galerii radosti

Výstava knih Václava Čtvrťka

Pohádkový průvod v jičínských ulicích

knihovny. Starosta města Ing. Martin Puš ve svém projevu poděkoval jičínským knihovnicím za jejich obětavou práci, kterou pro obyvatele města dělají. Program pokračoval v hudebním oddělení, kde byla nově otevřena expozice o životě a díle Václava Čtvrťka. Její scénář připravila autorka publikace *Okolo Řáholce*, kterou vydala jičínská knihovna, PhDr. Eva Bílková ze Starých Hradů. Výtvarný návrh výstavy zpracoval akademický malíř Jiří Fixl a realizaci provedl Milan Šnajdr. Expozice svým kvalitním provedením jistě přiláká zájem škol a dětských organizací, ale může být i vhodným tipem pro návštěvu knihovnických exkurzí po stopách Václava Čtvrťka a pohádky. Na autora zavzpomínal i jeho dlouholetý spolupracovník a přítel PhDr. Zdeněk Slabý. Součástí slavnostního odpoledne byl i křest knížky a CD *To nejlepší pro nejmenší od Václava Čtvrťka* (Albatros a Supraphon), pohádka *Jak Křemílek a Vochomůrka zasadili semínko* v podání dětí jedné z jičínských škol a slavnostní pohádkový průvod, který pravidelně zahajuje festival Jičín – město pohádky.

Pro účastnice knihovnické dílny bylo toto slavnostní odpoledne v úterý 12. září určitým vyvrcholením jejich pravidelných návštěv Jičína. Pozitivních a inspirativních zážitků si však určitě odvezly daleko více. Dílna byla zahájena již v pondělí ukázkou z literárního pořadu *Kouzelný mlýnek*, který v rukou Evy Kordové a Aleše Resslera z Turnova mlel nejen pohádky a písničky, ale i nápady, jak si připravit loutku či jinou rekvizitu k využití při besedě o knížkách. Večerní program pokračoval netradičně v kavárně nově otevřeného místního Tančícího domu, kam účastníky pozvaly půvabná čarodějka Violeta a její přítelkyně Henrieta (Iva Vávrová z Rychnova nad Kněžnou a Alena Po-

spíšilová z Jičína). Jednalo se autorské čtení z připravované knížky pro děti *O čarodějce Violetě, která zaspala století*. Program jičínské knihovnické dílny byl tradičně věnován literatuře a dětem. V Regionálním muzeu a galerii v Jičíně byla slavnostně zahájena prodejní knižní výstava Svět knihy dětem. Přítomné knihovnice měly nejen možnost nákupu kvalitních knih, ale i seznámení s novou mladou autorkou české fantasy pro děti – Sandrou Vebrovou a prohlídky výstavy českých ilustrátorů Rosteme s knihou.

Z dalšího bohatého programu knihovnické dílny bych se ráda ještě zmínila alespoň o aktivitách, které měly spojitost se jménem Václava Čtvrťka. Jednalo se zejména o setkání s paní Tengbom, která si v nabitém programu našla čas a přišla do knihovny, zavzpomínala na svého otce a rozloučila se s přítomnými slovy: „Příští rok na shledanou“.

O jičínských inspiracích Václava Čtvrťka podrobně pohovořili PhDr. Zdeněk Slabý a PhDr. Eva Bílková. Regionální badatel a emeritní středoškolský profesor František Úlehla seznámil přítomné s tím, co vše se mu podařilo zjistit o Václavu Fejfarovi (jičínském dědečkovi V. Č.). Krátký výlet na nedalekou vyvýšeninu Brada byl kromě krásné vyhlídky na město Jičín korunován návštěvou Rumcajsovy jeskyňky.

Bohatý program Roku Václava Čtvrťka a jeho vyvrcholení v rámci knihovnické dílny by samo o sobě vydalo na několik článků. Zvolený nadpis však hovoří jasně. Nemohu se věnovat jen Václavu Čtvrťkovi a pohádkám. Prostor musí dostat i jičínská knihovna samotná. Musím se přiznat, že se z její činnosti těžko vybírám. Nevím čím začít a mám obavy, že určitě na něco zapomenou a pro jistotu se předem omlouvám.

Jičín – město Václava Čtvrťka, pohádky a knihovny

Tvorba Václava Čtvrťka, který v Jičíně strávil nezapomenutelnou část svého dětství, šíří slávu města Jičína široko daleko. Čtvrtek a Jičín společně vešli do povědomí mnoha čtenářů, posluchačů i diváků. V roce 2006 jsme si připomněli 95. výročí narození a 30. výročí úmrtí tohoto spisovatele. Uvedená výročí inspirovala jičínskou knihovnu k vyhlášení Roku Václava Čtvrťka. Během něj připravila celou řadu akcí a aktivit nejen pro jičínskou veřejnost, ale i pro nás knihovníky.

V rámci festivalu Jičín – město pohádky (www.pohadka.cz) zorganizovala knihovna již jednatou knihovnickou dílnu. Její letošní účast-

nice měly jedinečnou příležitost zažít osobní setkání se spisovatelovou dcerou paní Marketa Tengbom, jeho vnukem Paulem a pravnukem Fabienem, zúčastnit se celého slavnostního aktu přejmenování knihovny na Knihovnu Václava Čtvrťka a otevření nové výstavní expozice v hudebním oddělení knihovny. Nad slavnostním přejmenováním knihovny, které se konalo pod názvem Pocta Václavu Čtvrťkovi, převzala zástupce Rada města Jičína.

Paní Marketa Tengbom před zraky hostů, knihovnic (většinou převlečených za postavky z autorových knížek) a široké veřejnosti slavnostně odhalila desku s novým názvem

K ruce jsem si vzala Výroční zprávu za rok 2005 (vyšla v tištěné podobě a pro veřejnost je k dispozici na webových stránkách knihovny – <http://knihovna.jicin.cz>) a výstřižky z regionálního tisku.

Knihovnické a informační služby jsou zajišťovány 14,6 pracovními úvazky, z nichž 2,6 je určeno na výkon regionálních služeb. Ředitelkou knihovny je Mgr. Lidmila Košťálová, její zástupkyní a vedoucí úseku výkonu regionálních funkcí je Dana Michlová. Z dalších odborných pracovníků je zapotřebí jmenovat alespoň Mgr. Janu Benešovou z hudebního oddělení, která se zároveň stará o tvorbu a aktualizaci webových stránek a Alenu Pospíšilovou, která je duší dětského oddělení a většiny akcí pro veřejnost.

Počátky veřejného knihovnictví v Jičíně spadají do konce devatenáctého století. Od roku 1924 je knihovna umístěna v tehdy nově postaveném Studentském domě, kde získala celé přízemní křídlo. V současné době obývá celý Studentský dům a postupně neustále zvětšuje a zkvalitňuje prostory určené veřejnosti – oddělení pro dospělé čtenáře, hudební oddělení a zvukovou knihovnu, oddělení informačních služeb, oddělení pro děti a výstavní prostor Galerie radosti. Kromě hlavní budovy má knihovna ve městě ještě dvě pobočky.

Jičínská knihovna věnuje hodně pozornosti a podpory regionální literatuře. Ve spolupráci s Novinami Jičínka byla například vydána publikace J. Hofmanové *Irma Gaislerová. Básnický objev naší doby*. Vydání knihy bylo součástí oslav 150. výročí narození básničky. V prostorách knihovny probíhají i další křty publikací a besedy s regionálními autory (Jarmila Novotná–Janova, Václav Franc, Jan Sobotka a celá řada dalších). Regionálně je zaměřen i cyklus besed s pamětníky hudebního života v Jičíně. Hudební oddělení se za grantové podpory města snaží zdokumentovat provozování hudby v minulém století, zachytit autentické vzpomínky a postarat se o uchování zvukových snímků. Jako většina knihoven pořádá jičínská knihovna pro veřejnost celou řadu dalších besed a přednášek, každý rok tu proběhne kolem 150 akcí. Měsíčně jsou připravovány výstavy v Galerii radosti.

Od roku 1990 působí při knihovně Literární

Spolek autorů Jičínka (LIS). Původně zaměřeným literárním kroužkem do současnosti prošlo kolem čtyřiceti regionálních básníků, prozaiků a členů nejrůznějších literárních spolků. Členové spolku již vydali pět almanachů a v edici Profily vyšlo několik sbírek poezie a kratších próz v nákladu kolem 50 výtisků. LIS vydává v tištěné a elektronické podobě interní literární časopis Kobra (Kulturní OBčasník Regionálních Autorů) a Čaj (Časopis Autorů Jičínka) a má své internetové stránky (www.ikobra.zde.cz). Spolek pořádá literární vystoupení a autorská čtení, spolupracuje s literárními kluby na Slovensku, účastní se Dnů poezie a připravuje Jičínské literární jaro.

Na vysoké úrovni je i systematická práce s dětmi. Patronem dětského oddělení je nakladatelství Albatros, které se přímo podílí i na některých akcích organizovaných knihovnou. Oddělení se pravidelně účastní aktivit Klubu dětských knihoven SKIP. Jako jedno z prvních se připojilo k Pasování prvňáčků na čtenáře. Akce se koná za aktivní účasti a podpory ředitelů škol, městského úřadu i rodičů. Každoročně je pořádána celá řada besed se spisovatelí a ilustrátory dětských knih, literárních i výtvarných soutěží. Akce jsou vždy vzájemně propojovány a umožňují dětem i pedagogům možnost systematictější přípravy. Obdobná pozornost jako Václavu Čtvrtkovi byla v minulých letech věnována i dalším autorům se vztahem k regionu, například Boženě Němcové (dcera Dora v Jičíně žila) a Karlu Jaromíru Erbenovi. Pro děti jsou připravována i další zajímavá témata, jako je například čertologie. Výstava dětských výtvarných prací ze soutěže Čertovo kopýtko se prezentovala v Muzeu dětské kresby v Praze pod záštitou senátorů Jiřího Lišky a Jaromíra Štětiny. Dětské oddělení chystá i samostatné internetové stránky zaměřené na podporu dětského čtenářství. Pod názvem Ulice u mladého čtenáře budou k dispozici na webových stránkách knihovny <http://knihovna.jicin.cz/>.

O jednotlivých akcích a aktivitách jičínské knihovny by se mohlo popsat mnoho stran a s radostí musím konstatovat, že o většině z nich lze nalézt informace v regionálním tisku (viz oddíl Knihovny v tisku <http://www.svkhk.cz/regfunkce/tisk.asp>).

Na závěr bych se ještě zmínila o činnosti knihovny směrem ke knihovnám a vzdělávání. Pro knihovníky regionu pravidelně organizuje porady, semináře, přednášky, dílny, výměny zkušeností a exkurze. Ze stručného přehledu je zřejmé, že jičínská knihovna považuje celoživotní odborné vzdělávání za prvořadý předpoklad pro poskytování kvalitních služeb.

Knihovna Václava Čtvrtka v Jičíně patří mezi ty knihovny, které ve svých rozhodnutích a následných aktivitách preferují hledisko návštěvníka. Neustále (postupně a systematicky) roz-

šiřuje a modernizuje zejména oddělení a prostory, které jsou určeny veřejnosti. Knihovnická práce je pro jičínské knihovnice nikdy nekončící starostí a péčí o to, aby se návštěvníci v knihovně cítili dobře, aby zde načerpali nejen informace, ale i pohodu a rádi se sem zase vraceli. Přejí jičínským kolegyním, aby Knihovna Václava Čtvrtka byla návštěvníky a knihovníky vyhledávaná přinejmenším stejně, jako Městská knihovna v Jičíně.

BOŽENA BLAŽKOVÁ
bozena.blazkova@svkhk.cz

Muzejní knihovníci se letos sešli již na třicátém semináři

Ve dnech 5. až 7. září 2006 se konal v Národním muzeu v Praze 30. jubilejní seminář muzejních knihovníků. Uspořádala jej, jako každý rok, komise knihovníků Asociace muzeí a galerií ČR. O organizaci semináře a zajišťování jeho hladkého průběhu se tentokrát starali pracovníci Knihovny Národního muzea. Místo konání bylo vybráno jako připomínka toho, že právě z Knihovny Národního muzea vzešly podněty pro pravidelná setkávání muzejních knihovníků. Semináře se zúčastnilo 129 knihovníků a hosté, téměř třikrát tolik osob, kolik se jich zúčastňovalo v prvních letech pořádání seminářů na počátku 70. let. Zájem o tento seminář ze strany knihovníků z muzeí a galerií svědčí o tom, že je dobré probírat specifické problémy těchto knihoven na širším odborném fóru. Ukázalo se, že se i muzejní a galerijní knihovny modernizují, že i je zasáhla prudká změna knihovnictví v posledních letech a že řada problémů je společná pro všechny knihovny.

Letošní seminář měl slavnostnější ráz. Zahájení proběhlo v Panteonu Národního muzea a přítomně uvítal a zdravice přednesl PhDr. Michal Lukeš, ředitel Národního muzea a současný předseda Asociace muzeí a galerií ČR, dále PhDr. Vít Richter, ředitel Institutu knihovnictví Národní knihovny ČR a předseda SKIP. Přítomně také uvítala jménem hostitelské pořádající Knihovny Národního muzea její ředitelka Mgr. Marie Šírová a za Komisi knihovníků Asociace muzeí a galerií její předsedkyně PhDr. J. Okrouhlíková.

Poté následoval blok vzpomínek pamětníků a organizátorů prvních seminářů, zejména prvního předsedy komise a tehdejšího ředitele Knihovny Národního muzea PhDr. Jaroslava Vrchatky, CSc., a prvního tajemníka komise PhDr. Karla Bezděka. Dále vystoupili PhDr. Jaroslav Zahradníček, tehdejší ředitel Knihovny

Náprstkova muzea, a PhDr. Milada Šírová. Tento blok ukončila přednáška PhDr. Pavla Muchky *Spolky v muzejních knihovnách – Matice česká a Knihovna Národního muzea*. Na závěr prvního dne si účastníci prohlédli Knihovnu Národního muzea a jeho budovu.

Druhý den byl věnován odbornému programu semináře. Již několik posledních let se program ustálil na rozdělení do několika bloků. Jeden je věnován novinkám v oboru knihovnictví i muzejnictví a také měnící se legislativě. Zásadní a velmi podrobný referát v něm přednesl PhDr. V. Richter o novele autorského zákona a jejím vlivu na činnost a služby knihoven. Z dalších příspěvků můžeme jmenovat například referát PhDr. I. Šedy ze Západočeského muzea, který se týkal sbírek v muzejních knihovnách, na něž se vztahuje zákon o sbírkách. S elektronickou evidencí dokladů k vývoji moderní české knižní kultury nás seznámila Mgr. Martina Kvapilová z Knihovny Národního muzea. Vedoucí oddělení zámeckých knihoven stejné knihovny PhDr. Petr Mašek přednesl velmi zajímavý a poučný příspěvek pro všechny knihovníky nazvaný *Nebezpeční čtenáři*.

Další blok příspěvků bývá věnován problémům zpracování starých tisků a speciálních dokumentů v muzeích. Letos o této problematice informoval pouze PhDr. R. Šípek z Knihovny Národního muzea.

Ucelený blok tvořily příspěvky, které se týkaly zkušeností s využíváním podpory projektů z programu VISK. Příspěvek *Rekatalogizace v Knihovně UPM* v rámci VISK 5 přednesla PhDr. K. Hartmanová, PhDr. I. Šedo se podělil o zkušenosti s programem VISK 6 – *Memoriae Mundi – Series Bohemica* (digitalizace rukopisů) v Knihovně Západočeského muzea a Ivana Nývltová z Knihovny Východočeského muzea v Hradci

Králové popsala, jak jejich knihovna využila VISK 7 – Národní program mikrofilmování a digitálního zpřístupňování dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru – *Kramerius k digitalizaci ohrožených regionálních novin*.

Poslední blok tvořily příspěvky členů výboru komise knihovníků Asociace muzeí a galerií PhDr. Š. Běhalové, I. Nývltové, PhDr. H. Skalické, PhDr. B. Kabellíkové a Mgr. I. Mátlové o situaci, stavu a činnosti muzejních knihoven v krajích, které zastupují. Příspěvky v tomto bloku byly velice zajímavé a podnětné, protože účastníkům semináře poskytly mnoho informací o práci, dobrých výsledcích, ale i potížích jednotlivých muzejních knihoven v celé republice, a také je nutily k zamýšlení a ke srovnávání.

Večer byl pak věnován společenskému setkání v nově otevřeném Českém muzeu hudby a následující dopoledne odborným exkurzím do knihoven a expozic pražských muzeí.

Přednesené příspěvky a prezentace ze semináře jsou uveřejněny na webové stránce Knihovny Uměleckoprávního muzea v Praze (<http://www.knihovna.upm.cz>) v rubrice Muzejním knihovnám. Na této adrese jsou zveřejňovány veškeré informace o činnosti komise knihovníků, aktuality, zásadní materiály, příspěvky z minulých seminářů, fotografie i návod jak se přihlásit do elektronické konference muzejních knihovníků KOMIG.

Možno říci, že seminář proběhl úspěšně, setkal se se zájmem knihovníků i z jiných typů knihoven a ukázal, jaké mají muzejní knihovny problémy, jak se s nimi vyrovnávají a co je potřeba ještě udělat pro to, aby služby muzejních knihoven byly na úrovni srovnatelné se službami, které nabízejí svým uživatelům jiné typy specializovaných knihoven.

JARMILA OKROUHlíKOVÁ
okrouhlikova@upm.cz

je vést k samostatnému vyhledávání, získávání informací a vzdělávání se.

Podobný program, jako je dnes zde, funguje již mnoho let v **Oklahomě**, ale v oblasti Bethelu bylo velmi těžké získat pro tento projekt potřebnou podporu, a to jak finanční, tak i psychickou, zvláště u obyčejných lidí. Proto se až po třech letech průtahů a vyjednávání podařilo tento projekt spustit. Hlavní dotací byl grant ministerstva pro vzdělávání menšin ve výši 90 000 dolarů. V současné době je projekt financován ministerstvem školství.

V druhém roce se program rozšířil natolik, že se zakladatelka projektu Lenora Arnoldová rozhodla dohlížet na skladiště a logistiku, zatímco dvě lodě, každá se dvěma zaměstnanci, operují v různých záhybech řeky. Děti mají povoleno půjčovat si knihy domů (maximálně tři najednou), ale jsou vychovávány k tomu, aby je vrátily ihned po přečtení. Kromě lodí podporuje tento program ještě bibliobus, který objíždí město Bethel a také půjčuje veškeré materiály. Osm vesnic v této oblasti má zase svoje vlastní distribuční centra, ve kterých pracují sezonní zaměstnanci, kteří poskytují místním lidem knihovní služby. Celkem tento projekt zaměstnává každé léto desítky lidí, z nichž většina nemá potřebné odborné vzdělání. Tato skutečnost by se však s přílivem dalších peněz měla zlepšit.

Argentina

Díky zvláštní podpoře organizace CONABIP (Comisión Nacional Protectora de Biblioteca Populares, tj. Národní komise pro ochranu knihoven) získala **delta řeky Parana** loď, která nabízí knihovní služby obyvatelům této oblasti. Je jich kolem sedmi tisíc a žijí obvykle na říčních ostrovech a březích různých kanálů a potoků, které se vlévají do řeky Parana. Bibliolancha, jak se ve španělštině říká plovoucím člunům přivázejícím knihy, je dlouhá 7,80 m a vybavením je přizpůsobená k dlouhodobému cestování. Plovoucí knihovna má cca 1500 knih, 300 videokazet a CD ROM, počítač, televizi, obrazový a kazetový přehrávač a venkovní reproduktory pro hlášení příjezdu. Knihovna nezajišťuje pouze knižní materiály geograficky izolovanému obyvatelstvu, ale poskytuje přístup i k rekreačním a kulturním zdrojům.

Florida

V roce 1959 byla na Floridě finančně zajištěna stavba **Obecní knihovny Johanna Fuste**, která byla výjimečná svým vzhledem, jednalo se totiž o plovoucí knihovnu. V následujících letech pořídili Floridané další loď jménem Papyrus II, která zásobovala knihami obyvatele na ostrově Captiva. Mezi léty 1960 až 1964 věnovali pan a paní Roger-Amorovi velkou část knih ze své soukromé sbírky plovoucí knihovně, a když k této obsáhlé sbírce populárních a současně aktuálních knih přibyla i odborná díla, byl vytvořen první lístkový katalog všech knih, a knihy se začaly přepravovat na malé soukromé plovoucí knihovně. Každé úterý naložili ostrované loď přečtenými knihami a písemným požadavkem (objednávkou) na nové knihy a za týden jim loď doručila žádané tituly a opět vyzvedla ty přečtené. Pravidelné návštěvy plovoucí knihovny znamenaly pro místní obyvatelstvo také čas vzájemných setkávání, která vedla k utišení místních sporů. Lidé si zde velmi vážili knihovny a možnosti vzdělávat se jejím prostřednictvím.

Chile

V Chile můžeme nalézt poměrně netradiční druhy mobilních knihoven. Jednak je zde rozšířena služba dovozu či donášky knih až do domu, kterou zajišťují buď mobilní roznašeči s batohem plným knih, nebo mobilní kola. Tento typ mobilního knihovnictví se využívá především při kratších vzdálenostech, tedy hlavně na předměstích či pro postižené a staré čtenáře. Obě služby zajišťují především dobrovolníci ve svém volném čase. Od roku 2004 zde funguje další netradiční mobilní knihovna: jedná se o osm kufrů naplněných knihami, které jednou měsíčně putují mezi různými vesnicemi.

Všechny snahy zvýšit v Chile zájem o četbu jsou velmi důležité, když si uvědomíme alarmující čísla, která vzešla z průzkumu ministerstva školství v roce 1998. Průzkum odhalil, že za rok 1997 nepřečetlo v Santiagu více než 62 % z dotazovaného obyvatelstva jedinou knihu. To, že zde lidé nečtou, zapříčinilo hospodářskou krizi na chilském vydavatelském trhu, což dále vyústilo v redukci akvizice na straně veřejnosti, v obrovské problémy s expedicí knih od

Mobilní knihovny

4. část

Aljaška

Na Aljašce jsou k převozu knih využívány malé motorové parníky, protože zde v průběhu léta vyjíždějí celé rodiny (i s dětmi) na delší dobu na lov ryb, pojezdové knihovny jezdí za nimi a navštěvují místa, kde rybáři táboří. Vedle knížek přivázejí dětem bloky, tužky, pastelky a pro rodiče vozí obvykle noviny. Veškeré služby parníků jsou zdarma a podporují nejen čtení knih, ale zvyšují i zájem o četbu novin, a tím i zájem o politiku a dění v zemi.

Málo dětí v **oblasti Bethelu** bylo zvyklé během léta číst, obvykle totiž musí pomáhat svým rodičům a prarodičům s čištěním a sušením lososů na rybích farmách. Ale před třemi lety došlo k významné změně. Knihy si totiž přes letní období našly cestu k dětem samy, a to díky Aljašskému projektu. Během tří letních měsíců šněruje pobřeží řeky Kuskokwim (po Yukonu druhá nejdelší řeka vlévající se do Tichého oceánu) plovoucí knihovna Kusko Book Express. Knihovnu představují dva malé motorové parníky, které křížují řeku a půjčují nejen studentům odborné i beletristické knihy a jiné studijní

materiály. Tento program na podporu četby zejména v letních měsících odstartovala Lenora Arnoldová, specialista na vzdělávání přistěhovalců v této oblasti. Dnes je čtení na březích řeky běžná aktivita a plovoucí knihovny se staly velmi populárními. Knihy se zabalí do plastových kádí, které jsou roztríděny a označeny podle ročníku, který děti právě studují. Loď obvykle vyplouvá pár dnů po tom, co děti opustí školní lavice, a pendluje po řece nahoru a dolů během celého léta. Na základnu do Bethelu se vrací pouze na několik dní, aby zde znovu obnovily zásoby knih, novin a vzdělávacích materiálů. Spolu s knihami totiž plovoucí knihovny také rozdávají tzv. **Ziploc zavazadla** (vzdělávací balíčky či pomocné studijní balíčky), která obsahují kroužkový zápisník, pracovní sešit, barevné tužky, obyčejné tužky a pera a drobné dárečky, jako jsou například nafukovací plážové míče. Pracovní sešity navrhuje pro studenty různá témata ke psaní, jako na příklad kde jste se narodili, kdo jsou vaše vzory a v čem jste dobří. Dále povzbuzují děti ke kreslení, rozvoji tvořivosti a fantazie a snaží se

producentů k distributorům a v uzavření místních knihkupectví.

Nikaragua

Německo-nikaragujská knihovna a **mobilní knihovna Bertolta Brechta** funguje v Nikaragui od roku 1987. Mobilní knihovna poskytuje své služby především vězňům a opuštěným dětem na ulici i v ústavech a je důležitou a vysoce požadovanou službou pro vězeňské a sociálně orientované instituce ve městech Chinandega, Matagalpa, Granada a La Esperanza de Ticuantepe. V mobilní knihovně je zvláštní sekce určená především ženám. Po odchodu z vězení pomáhá četba, jako pomyslné spojení se světem, tyto lidi opět zapojit do normální společnosti a civilního života.

Statistika z roku 2002 ukazuje, že 11 041 knih bylo na předchozí doporučení knihovníka půjčeno 9262 uživatelům. Tato mobilní knihovna ujede 11 013 km se 133 zastávkami za rok. Pro rok 2003 navrhlo město Managua spustit další společné aktivity v ostatních městských obvodech a knihovnách, pracovat s lidmi na zanedbaných předměstích, vzdělat je a pomoci jim zařídit si život na lepší životní úrovni. V tomto projektu pomáhají dva mladí dobrovolníci z Německa.

USA

V roce 1905 navrhla Marie Titcombová nákladní vůz, který by čtenářům ve venkovských oblastech USA poskytoval knihovnické služby. V roce 1965 zde bylo téměř 2000 mobilních knihoven, kvůli nedostatku peněz se však tento vysoký stav dlouho neudržel, a dnes po celých Spojených státech jezdí pouhých 900 vozů a každý z nich uveze cca 2500 titulů (údaje z roku 1998). Přibližně 62 % mobilních knihoven je autobusového typu, 35 % jsou dodávková vozidla a zbytek jsou přívěsové odpojitelné nákladní soupravy. Padesát sedm procent

mobilních knihoven obsluhuje místa, kde žije méně než 1000 stálých obyvatel.

V rámci celého USA jsou v mobilním knihovnictví obrovské rozdíly. Ve velkých městech je obvykle hustá rozvinutá síť stálých kamenných knihoven, jejichž doplňkem bývají na předměstích bibliobusy či pojízdné knihovny. V rámci každé městské knihovny jsou průměrně dva až čtyři autobusy, a to podle potřeby či velikosti a rozlehlosti předměstských oblastí. Typickým příkladem je **Městská knihovna Madisonville**, která provozuje jeden bibliobus. Druhým typem mobilního knihovnictví je roznáška či rozvoz knih na objednávku až do domu, a to nejen pro postižené či staré občany. Roznáška či rozvoz na objednávku je služba placená, výjimku tvoří děti, postižení a staří lidé, kteří ji mají vždy zdarma. Tyto mobilní služby však často fungují jen v rámci velkých měst.

Na druhou stranu existuje v USA mnoho míst i jednotlivých států, kde zájem o knihy, četbu či knihovny není příliš velký a kde nejsou v provozu žádné typy mobilních knihoven. Konkrétně pro USA je mobilní knihovnictví velmi vhodné, rozlehlá města s obrovskými předměstskými částmi a venkovské samoty, kudy projede jen několik aut za den, to jsou dva extrémy, pro které je mobilní knihovnictví nejvhodnějším řešením. Vzhledem k velkým vzdálenostem mezi jednotlivými městy a v některých oblastech k poměrně husté železniční síti, by byly jistě vhodné bibliobusy či bibliolavky. Je smutné, že země jako USA, která investuje do řešení konfliktů ve světě stovky miliard dolarů ročně a která má klasické knihovny (ať už ty městské či univerzitní) na poměrně vysoké úrovni, neinvestuje do knihovnické obslužnosti v menších městech, v odlehlejších oblastech či na venkově, kde jsou nyní v provozu jen kamenné knihovny, a to obvykle v nedostatečném počtu.

MARTINA ROTTOVÁ

(martina.rottova@centrum.cz) Pokračování příště

SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE

—**Dotaz:** Jaký mají angličtí knihovníci vliv na dětskou literaturu?

—**Odpověď:** Knihovníci, kteří pracují v dětských odděleních britských veřejných knihoven, čtou dětskou literaturu nejenom z profesní povinnosti, ale také pro potěšení. Ve svých raných letech, ačkoli jsem pracovala v oddělení pro dospělé, jsem pod vlivem svých kolegů také našla zalíbení v dětské literatuře. Myslím, že k tomu přispěla tehdejší vysoká literární úroveň anglických dětských knih, což se bohužel nedá říct o současné knižní nabídce.

Knihovnické sdružení Library Association, nyní zvané CILIP, vždy usilovalo o to, aby mladiství čtenáři nacházeli v knihovnách kvalitní četbu. Každoročním udělováním cen, zvaných Carnegie Medal a Greenaway Medal, se snažilo ovlivnit autory a knižní trh.

Cena Carnegie Medal byla poprvé udělena před sedmdesáti lety jako odměna za nejkvalitnější knihu roku vydanou v Británii. Knihovníci navrhnou kandidáty a vybraná díla pak posuzuje porota, složená také z řad knihovníků. Porotci podají zprávu o každé knize podle podrobné osnovy hodnocení. Přihlížejí k příběhu, charakterizaci postav a k literárnímu stylu (www.carnegiegreenaway.org.uk/carnegie/crit.html). Kniha má nejenom poskytnout zábavu a potěšení, ale má po ní v mysli čtenáře zůstat pocit významného zážitku.

Důraz je tedy kladen na literární kvalitu. Otázka je, zda děti dnes chtějí kvalitu, nebo dávají přednost lehké zábavě. Autory na seznamu laureátů Carnegie Medal už možná dnes nečte tolik dětí jako dříve, čtou je dospělí, kteří je třeba kdysi v mládí objevili. A čtou je knihovníci. Ti berou svůj úkol každoročního hodnocení dětské literatury velice vážně. Třikrát (1943, 1945, 1966) nebyla cena udělena, protože se nenašla kniha, která by jí byla hodna. Seznam knih, které dostaly Carnegie Medal, poskytuje přehled rozvoje dětské literatury za posledních sedmdesát let (www.carnegiegreenaway.org.uk). Moji oblíbení autoři na tomto seznamu jsou: Arthur Ransome (1936), C. S. Lewis (1956), Alan Garner (1967) a Phillip Pullman (1995).

Během uplynulých sedmdesáti let se společnost změnila. Dnešní čtenář, ať dítě, či dospělý, bude mít jiný vztah třeba k Arthuru Ransomovi, prvnímu držiteli ceny, než čtenář v roce 1936. Bude se pravděpodobně zdráhat knihu číst, protože se mu bude zdát dlouhá. Dnešní dospělý, bude-li Ransom číst znovu, se neubrání tomu, aby si do děje promítl to, co mezitím život přinesl. Ransomův klidný svět předválečných let už nikdy nebude co býval, když víme, že jedna z dětských postav byla za války poslána do francouzského podzemí. (Můj starý anglický článek o Ransomovi najdete na stránce www.acces.cz/bidlo/ransome/default.asp?out=1)

Rozhodovat o kvalitě dětské literatury není snadné. Kde je hranice mezi popularizovanou a dobrou literaturou? Je chvályhodné, že knihovnické sdružení trvá na literárních hodnotách. Je například zajímavé, že Pullman cenu dostal, a Rowlingová ne. Je možné, že masová popularita Rowlingové porotce odradila.

Při příležitosti 70. výročí udělování cen budou příští rok probíhat různé oslavy, některé v muzeu dětské četby Seven Stories, jehož webová stránka stojí za zhlédnutí (www.sevenstories.org.uk/home/index.php). Pro lidi, kteří žijí na severu Anglie by stálo za to muzeum Seven Stories navštívit, pro Londýňany je Newcastle trochu z ruky.

*Všem našim čtenářkám a čtenářům, spolupracovnicím a spolupracovníkům,
a přejeme hodně štěstí, zdraví a spokojenosti*

*Knihovnicím a knihovnicím děkujeme za jejich podporu a přízeň
v novém roce 2007.*

Vaše redakce časopisu Čtenář

2007

Z KNIHOVEN...

Den Středočeského kraje 28. října 2006 v Středočeské vědecké knihovně v Kladně

Naše knihovna se připojila k novému projektu Středočeského kraje v oblasti kultury s názvem **Den kraje**, který bude jeho pravidelným příspěvkem k oslavám státního svátku – Dne vzniku samostatného československého státu.

V sobotu 28. října 2006 byla ve středních Čechách otevřena veřejnosti všechna muzea, galerie a další kulturní zařízení, která má Středočeský kraj ve své správě. Vstup pro návštěvníky byl zdarma.

Národní kroje slušely všem...

Pro veřejnost měla knihovna otevřeno od 9.00 do 14.00 hodin, nejfrekventovanější čas jsme zaznamenali mezi 10.00 až 11.30, po 12.00 hodině se již počet návštěvníků mírně snížil. Zájemci, kteří přišli pracovat s internetem, obsadili počítače v řadě případů na téměř celou otevírací dobu.

V hudebním oddělení jsme po předchozí domluvě s představiteli Svazu nevidomých v Kladně připravili setkání našich slabozrakých uživatelů. Učili se pracovat s počítači opatřenými zvětšovací lupou, které jsou připojeny k internetu. Celé setkání bylo pojato nejen jako výukové, ale také jako společenské a přátelské. Je potěšující, že knihovna bezprostředně získala dva nové slabozraké a nevidomé uživatele, další se přihlásil dodatečně.

Středočeskou vědeckou knihovnu v tuto sváteční sobotu navštívilo téměř 500 zájemců. Aktivních uživatelů-čtenářů bylo 225, ti si půjčili 503 dokumentů (z toho v půjčkovně literatury 437), ostatní v hudebním oddělení. Přibylo 64 nově registrovaných čtenářů (registrace zdarma), kteří přiznávali, že důvodem jejich návštěvy byla téměř výhradně možnost bezplatné registrace. Akce však předčila jejich očekávání.

Lidé, kteří zavítali do knihovny, mohli například zhlédnout vzácný tisk *Sancti Bernardi abbatibus primis Clara – Vallensis opera*, vydaný v Paříži v roce 1719 (restaurovaný v dílně Středočeského muzea v Roztokách), který Středočeská vědecká knihovna v Kladně získala v roce 2004. Je to dílo významného cisterciáckého mnicha, reformátora a církevního učitele Bernarda z Clairvaux.

Ve vstupní hale byl otevřen prodejní stánek výrobků žáků Soukromé mateřské, základní a střední školy Slunce v Kladně, která vzdělává v kladenském regionu děti všech věkových kategorií se speciálními potřebami. Zástupcům této školy jsme nabídli využití počítače pro slabozraké a nevidomé – mají dva žáky s tímto postižením.

Hudební oddělení jako prostor přátelského setkání

U výpůjčního pultu bylo stále plno

Návštěvníky zaujala i výstava regionálních dokumentů (knihy, seriály) ve studovně. Na počítači tu byla v provozu „smyčka“ informací o kulturních zařízeních a pamětihodnostech Středočeského kraje. Domů si odnášeli brožury vydané Středočeským krajem *Muzea, galerie, ostatní kulturní zařízení* i letáky vytvořené SVK *Střední Čechy na webu*.

Reakce všech byly jednoznačně kladné – mnozí obdivovali pracovníky služeb, kteří byli oblečeni v národních krojích zapůjčených souborem Čtyřlístek z Gymnázia v Novém Strašecí. Kromě krojovaných knihovníků čekalo na příchozí i další překvapení – malé občerstvení v podobě posvicenských koláčů, jejichž množství však pro tak velký počet návštěvníků, který nás mile překvapil, bohužel nestačilo.

Sváteční sobota se od jiných sobot lišila i atmosférou. Jindy úspěchaní uživatelé se změnili v návštěvníky, kteří přišli do knihovny často se svou rodinou příjemně strávit čas. Zvláště pozitivně možno hodnotit, že někteří se přišli do knihovny skutečně jenom podívat. Děni a atmosféru v knihovně sledovali a zachytili zástupci regionálního tisku, rozhlasu a televizního vysílání.

Možno říci, že se akce nejen ve Středočeské vědecké knihovně, ale i v dalších muzeích a galeriích Středočeského kraje, vydařila. Tento den si do nich našel cestu rekordní počet zájemců.

JIŘINA BÍNOVÁ KÁDNEROVÁ
Foto archiv knihovny

František Bartoš, Dominik Fey a Knihvypůjčka regálová

Co mají společného významný moravský národopisec, architekt a knihovní strašidlo? Na první pohled málo, ale kdo přišel 4. října 2006 večer do Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně na pořad *Po setmění v knihovně* a nechal se zlákat na netradiční prohlídku knihovny, tak už ví, že každý z nich má něco společného se zlínskou knihovnou.

František Bartoš – národopisec, dialektolog a pedagog – je čestným členem Čtenářského spolku ve Zlíně od roku 1887 a knihovna má od roku 1996 jeho jméno ve svém názvu.

Dominik Fey – architekt a stavitel – vyprojektoval a postavil budovu měšťanské školy ve Zlíně, která byla postavena v roce 1897, školským účelem sloužila do roku 1933 a knihovna v ní trvale sídlí od roku 1960.

Knihvypůjčka regálová – je v podstatě hodné, i když trochu zlomyslné knihovní strašidlo, které se po setmění tiše plíží knihovnou, šustí a občas potměšile zařazuje knihy na nesprávné místo, aby je čtenáři druhý den ráno nenašli.

Všechny tři, ale i gramotného zástupce pekla z Čítárny u čerta, bezhlavého rytíře Miloše, knihovní múzu a knihovníka z knihovny Čtenářského spolku bylo možno potkat při večerní prohlídce, která vedla od hudebního sálku v přízemí až po půdu krajské knihovny. Prvním zastavením byl pohled do setmělé letní čítárny, kde ve světle petrolejové lampy knihovní múza předstírala, že jí není ve večerních šatech zima a něžně se usmívala. U balustrády schodiště ve 2. poschodí čekal na děti i dospělý architekt Dominik Fey v krásném dobovém kostýmu a seznámil je s historií budovy i svým životem.

Následoval výstup po točitém schodišti na půdu, odkud se ozývaly tajuplné zvuky. Návštěvníci se zatajeným dechem (hlavně ti mladší) vyslechli starozlínskou pověst o rytíři Milošovi, který mečem setnul hlavu obdivované dívky Lidušce, jež ho odmítla, a rytíř za trest musí po smrti chodit s hlavou pod paží. Když se pak bezhlavý rytíř s narikáním „Liduško, Liduško“ objevil, byla iluze doko-

Průvodci po knihovně

nalá. V oddělení pro děti všechny překvapil velký pytel, který tam pohodil čert – vášnivý, ale nepořádný čtenář. Protože ale všichni vědí, že čerti z českých pohádek jsou spíše pro legraci než pro strach, nebály se ho ani děti a čile s ním diskutovaly. O Knihvypůjčce regálové už jsem se zmínila.

Zestové kvinteto The BarRock Brass

Není mi známo, zda to je strašidlo působící pouze ve zlínské knihovně nebo už má své družky i v jiných knihovnách. Při namátkovém průzkumu odcházejících návštěvníků, jak se jim prohlídka líbila, to Knihvypůjčka regálová u nich vyhrála, jen si někteří zkrátili její pojmenování na Regálovka.

V oddělení pro dospělé čtenáře seděl pod lampou u starého stolu, vybaveného historickými rekvizitami, knihovník Čtenářského spolku,

kteří sice nejprve nepoznal svého vzácného návštěvníka – pana školního radu Františka Bartoše – svůj omyl ale napravil a představil ho i návštěvníkům. Jako upomínku obdrželi návštěvníci kopii starého knihovního řádu. Pak už vedla cesta do Informačního a referenčního centra, kde návštěvníky čekala výstava kuriozit knihovny (největší, nejmenší, nejstarší, nejtěžší ... kniha) se zajímavým výkladem. Na závěr bylo připraveno malé občerstvení a příležitost pro debatu či fotografování s „herci“.

Že mají Zlíňané historii i pohádky rádi, ukázali svou hojnou a aktivní účastí. Prohlídky se uskutečnily tři, aby se na všechny dostalo. Ti, kdo museli chvíli počkat, až na ně přijde řada, mohli poslouchat zestové kvinteto The BarRock Brass, prohlížet si promítané historické fotografie knihovny, vypít si kávu nebo si číst v čítárně. O tom, že to byla akce pro všechny, svědčí mj. věkové rozpětí od jednoho do 82 let. Zúčastnili se frekventanti všech typů škol od školy mateřské po Univerzitu třetího věku. Přítomno bylo několik současných a řada budoucích nadějných spisovatelů, kteří se nechali políbit knihovní múzou, vlastní sestrou múzy literární. Nechali se přitom odradit poznám-

Knihovní múza

kou jednoho ze skeptičtějších účastníků, který tvrdil, že políbení od knihovní múzy není příliš inspirativní, protože to má všechno jenom „vyčtené“.

Ve zlínské knihovně Po setmění...

Bylo mi ctí být jednou ze tří předčítajících po knihovně. Mohla jsem si podat ruku s Františkem Bartošem i Dominikem Feyem a vidět na vlastní oči všechny ty pohádkové bytosti. Největší odměnou pro mě bylo, když mě asi pětiletý chlapec po skončení prohlídky dovedl ke dveřím jednoho z našich přeplněných skladů, maminku nechal někde vzadu a řekl: „Pojď mně ukázat, co je tam“. Snad jsme

tedy u něho jako knihovna získali důvěru.

Akci *Po setmění v knihovně* vymyslely a realizovaly knihovnice a knihovníci Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně v rámci letošního jubilejního 10. ročníku Týdne knihoven.

ZDEŇKA FRIEDLOVÁ
friedlova@kfbz

Velké Říjnové Společné Čtení

Velké Říjnové Společné Čtení jsme v dětském oddělení Městské knihovny v Kutné Hoře uspořádali letos poprvé. Vše propuklo v pondělí 2. října 2006 slavnostním cinknutím kouzelného zvonku a po jeho zaznění se ve čtení z knih Václava Čtvrta střídali žáci kutnohorských základních škol.

O Makové panence, Rumcajsovi, vile Amálce a spoustě dalších

hrdinů Čtvrťkových knížek četli kromě dětí také knihovnice a hosté a stáli dospělí čtenáři.

Účinkujícím, i těm, co jen poslouchali, se v knihovně líbilo a jako „důkaz“ o tom, že účast ve čtení byla opravdu hojná, nám poslouchala i tabule hustě popsaná podpisy všech zúčastněných – malých i velkých čtenářů. Sečteno podtrženo: za dopoledne se během čtyř

hodin postupně vystřídalo na 60 účinkujících a četlo se bezmála z dvaceti knih.

PETRA MORAVCOVÁ
– HELENA NETOLICKÁ
detske@knihovna-kh.cz

Děti udělují své knihovně vysvědčení

se stala společnost 3M Česko (v ČR byla založena v roce 1991 a v současnosti nabízí téměř 2500 různých výrobků, mezi nimiž je např. i zabezpečení pro knihovny). A právě z její strany vzešel nápad, aby se v původně pouze odborné soutěži dalo hlavní slovo dětem.

Malí čtenáři tak už od léta mohli vyplňovat ve více než sto knihovnách přihlášených do soutěže speciální vysvědčení (uzávěrka byla 15. prosince), v němž známkovali jako ve škole od jedničky do pětky tyto čtyři „předměty“: Jaká/ý je knihovnice/knihovník?; Má knihovna velký výběr zajímavých knih?; Jak jsi spokojená/ý s počítači v knihovně?; Líbí se ti v knihovně? Cílem projektu je především získat pro knihovny více dětských

návštěvníků a ukázat jim, že knihovna nabízí nejen literaturu a informace, ale také spoustu zábavy. K tomu tajemnice SKIP Zlata Houšková uvedla, že stále hledání nových způsobů, jak knihovny udělat atraktivními pro ještě větší množství malých čtenářů, má několik významů. V nemalé míře může ovlivnit význam knihovny pro obec, a tím i možnost získat více prostředků na její provoz či nové a lepší knihovnické technologie.

Výsledky soutěže o nejlepší knihovnu pro děti či o nejlepší dětské oddělení ve veřejné knihovně (www.kamaradkaknihovna.cz), která není určena jen zapsaným čtenářům, budou vyhlášeny 1. června 2007 na Mezinárodní den dětí.

– ova –

– ova –

ZE SVĚTA

Zdroje jsou dostupné v knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

V březnu 2007 se bude v Lipsku již potřetí konat Kongres o informacích a knihovnách, Leipziger Kongress für Information und Bibliothek. Pořádá ji „Bibliothek & Information Deutschland“ (BID), střešní organizace zahrnující různé německé knihovnické instituce a spolky. Tématem je „Informace a etika“, dílčí témata: informace jako zboží, informace a občanská společnost, informace v právu a politice, informace a kulturní dědictví, informace jako profese, informace a knihovní struktury.

(<http://www.bideutschland.de/index2.html>)

Nejen české knihovny musejí vymýšlet stále nové akce, které by k nim obrátily pozornost možných čtenářů. V síti veřejných knihoven ve Wolverhamptonu využili v letošním létě popularity mistrovství světa ve fotbale ke své vlastní propagaci. Čtenáře lákali na vcelku jednoduchou loterii. Každý pátek byl vylosován jeden čtenář z těch, kteří v uplynulém týdnu navštívili knihovnu, ústřední nebo některou pobočku, a půjčili si tam knihu. Loterie však byla ozvláštněna hrou na fotbalové mistrovství s jeho strukturou zápasů. Doba trvání soutěže odpovídala době, ve které se konalo mistrovství světa. Vylosovaný čtenář získal „fotbalovou cenu“. Na závěr se konalo velké finále za účasti osobností z městské rady, jehož vítěz byl odměněn poukazem na zboží platným v místním sportovním obchodě.

(http://www.wolverhampton.gov.uk/government_democracy/council/documents/news/press_releases/2006/june/090606a.htm)

Také literatura pro děti má na internetu svou digitální knihovnu. Jmenuje se Mezinárodní dětská digitální knihovna (ICDL – International Children's Digital Library). Vznikla na základě projektu University v Marylandu, na který finančně přispělo několik institucí: National Science Foundation (NSF), Institute for Museum and Library Services (IMLS) a Microsoft Research. Dětská digitální knihovna je obsažným multikulturním zdrojem digitálních dětských knih. Dnes ji spravuje nadace International Children's Digital Library Foundation, nezisková korporace. Uživatelské rozhraní je navrženo pro různé věkové skupiny, od klasického až po dětské, které využívá animovaných obrázků apod. K zemím nejhojněji zastoupeným svými knihami patří Irán a Spojené státy americké. Významnější počty

digitalizovaných knih dodali Peru, Srbsko a Černá Hora (ještě jako jeden stát). Česko dosud zřejmě ničím nepřispělo.

(<http://www.icdlbooks.org/>)

IPL je akronym pro Internet Public Library (Internetová veřejná knihovna). Provozuje ji University of Michigan School of Information. Vytvořili ji téměř výhradně studenti. Později se přidalo čtrnáct dalších škol a bylo vytvořeno konsorcium. Elektronické zdroje jsou seřazeny podle předmětu. Knihovnická tematika je zařazena do kategorie Art & Humanities.

(<http://www.ipl.org/>)

Mezi odbornými projekty, kterými se zabýval či zabývá Department of Information Studies at the University of Wales Aberystwyth (katedra informačních studií Velšské univerzity v Aberystwithu), byl také projekt North Wales Clinical Librarian Evaluation. Zkoumal se v něm vliv, jaký má účast knihovníků lékařských knihoven ve zdravotnickém týmu, který řeší a zkoumá určité odborné problémy. Jeho činnost, zprvu spis zaměřovaná na administrativní práce, se nakonec prakticky vždy správně posunula k zajišťování rešerší a vyhledávání podkladů k řešeným problémům, zvláště v případech, kdy tato činnost vyžadovala více času. Svým profesionálním výkonem tak informační pracovníci šetří čas zdravotníkům. Účast informačního pracovníka ve zdravotnickém týmu má však účinek také na tu část rešeršní práce, kterou na jeho ostatní členové týmu nedelegovali. Zvyšuje se jejich ochota provádět vlastní rešerše, které probíhají značně efektivněji. Markantní je to v případech těch odborníků, kteří zatím neměli zkušenosti s rešeršemi a také mnoho nevěděli o možnostech využívání knihovnických služeb.

(<http://www.dil.aber.ac.uk/en/research/projects.asp>)

CoOL (Conservation OnLine) je plnotextová knihovna materiálů, které se týkají konzervování knihovních, archivních a muzejních dokumentů. Vytváří ji Preservation Department of Stanford University Libraries, (konzervátorské oddělení knihoven Stanfordské univerzity). V seznamu témat je např. prevence katastrof, práce s elektronickými dokumenty, reprografie, problematika copyrightu a duševního vlastnictví, plísňe a živočišní škůdci nebo etické otázky konzervování. Zdroj dovoluje vyhledat odborníky a také obsahuje odkazy na další stránky, které se problematikou ochrany dokumentů zabývají.

(<http://palimpsest.stanford.edu/>)

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

BIX – der Bibliotheksindex 2006 / Herausgeber : Rolf Fuhlrott ... [et al.] /Ukazatel knihoven 2006./ Gütersloh : Bertelsmann Stiftung, [2006]. – 58 s. : il., grafy – (B.I.T. online ; Sonderheft 2006)

Kfe 8.159/B

ČUPRINA, Nadežda Tichonovna : Universalnaja biblioteka : innovacionnaja dejatel'nost' v profesional'noj praktike. /Univerzální knihovna. Inovace činnosti v profesionální praxi./ Moskva : Libereja, 2004. – 117 s. – (Bibliotekar' i vremja. XXI vek ; No. 13)

Kf 8.120/B

EICHHORN, Martin : Konflikt und Gefahrensituationen in Bibliotheken : ein Leitfaden für die Praxis. /Konfliktní a nebezpečné situace v knihovnách. Příručka pro praxi./ Bad Honnef : Bock + Herchen, 2006. – 127 s.

OI 36.224

GIESECKE, Joan – MCNEIL, Beth : Fundamentals of Library supervision. /Principy kontroly knihovny./ Chicago : American Library Association, 2005. – 166 s. – (ALA Fundamentals Series)

Kfa 36.202

Handbuch der Bibliotheken Deutschland, Österreich, Schweiz /red. Helmut Opitz, Peter Schmidt. – 12. Ausg. /Příručka německých, rakouských a švýcarských knihoven./ München : Saur, 2006. – 659 s.

Kc 36.326

IFLA Directory 2005–2007 / comp. and ed. by IFLA Headquarters Staff. /Adresář IFLA na rok 2005 až 2006./ Hague : IFLA Headquarters, 2006. – 159 s.

Kpb 36.479

VOLODIN, Boris Fedorovič : Vsemirnaja istorija bibliotek. – Izd. 2-je, dop. /Celosvětové dějiny knihoven./ Sankt-Peterburg : Professija, 2004. – 431 s. : il.

Kdb 35.175

Automatizace knihovnické a informační činnosti

CROFT, Janet Brennan : Legal solutions in electronic reserves and the electronic delivery of interlibrary loan. /Právní řízení elektronického rezervování a elektronického dodávání dokumentů v rámci meziknihovní služby./ New York : Haworth Press, 2004. – xvii, 84 s.

Sab 36.296

LESK, Michael : Understanding digital libraries. – 2nd ed. /Pochopení digitálních knihoven./ San Francisco : Morgan Kaufmann, 2005. – xxxi, 424 s. : il.

Ts 36.315

SCHWARTZ, Dieter : Einsatz und Leitbilder der Datenverarbeitung in Bibliotheken : Dargestellt an ausgewählten Projekten der Deutschen Forschungs-

gemeinschaft. /Uplatnění a vzory zpracování dat v knihovnách. Zobrazeno na vybraných projektech Německé výzkumné společnosti./ Berlin : Logos, 2004. – xii, 264 s. – (Berliner Arbeiten zur Bibliothekswissenschaft ; Band 12)

Iea 36.445

Organizace knihovních fondů

CHAN, Lois Mai – MITCHELL, Joan S. : Dewey-Dezimalklassifikation : Theorie und Praxis : Lehrbuch zur DDC 22. /Deweyho desetinné třídění. Theorie a praxe. Učebnice k 22. vydání./ München : Saur, 2006. – 262 s.

Of 36.212

Integrating print and digital resources in library collections / Audrey Fenner, ed. /Integrace tištěných a digitálních zdrojů do knihovních fondů./ Binghamton : Haworth Press, 2006. – 203 s.

Oa 36.297

International newspaper librarianship for the 21st century /ed. by Hartmut Walravens. /Mezinárodní knihovnictví periodického tisku pro 21. století./ München : Saur, 2006. – 298 s. – (IFLA Publications ; 118)

Oaab 36.325

VERHEUL, Ingeborg : Networking for digital preservation : current practice in 15 national libraries. /Výstavba sítí pro digitální ochranu. Současná praxe v 15 národních knihovnách./ München : Saur, 2006. – 269 s. : mapy, grafy. – (IFLA Publications ; 119)

OI 36.159

Sítě knihoven

Bibliotheken / Red.: Christian Hasiewicz. /Knihovny./ Gütersloh : Bertelsmann Stiftung, 2006. – 83 s. : il.

Teb 36.173

Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti /Jaroslav Klenovský, Radek Jančař. Uherské Hradiště : Spolek přátel literatury a knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, 2005. – [10] s. : il.

Tee 8.032/B

Služby knihoven

FOWLER, Susan G. : Information entrepreneurship : information services based on the information lifecycle. /Informační podnikatelství. Informační služby založené na informační životnosti./ Lanham : Scarecrow Press, 2005. – 110 s.

Sd 36.200

Outreach services in academic and special libraries / ed. by Paul Kelsey, Sigrid Kelsey. /Dosažitelné služby v akademických a odborných knihovnách./ New York : Haworth Press, 2003. – 231 s.

Sbd 36.036

Vybráno z databáze NIPOS

Článeková bibliografie

BOSKOVICE (11 000 obyv., okres Blansko) • Městská knihovna v Boskovicích je jedním ze tří středisek příspěvkové organizace Kulturní zařízení města Boskovic. Na základě smlouvy uzavřené s Moravskou zemskou knihovnou v Brně od ledna 2005 vykonává regionální funkci. Tuto činnost financuje Krajský úřad Jihomoravského kraje. Boskovická knihovna se tak na základě smluv se starosty obcí stará o 74 obecních knihoven s neprofesionálním pracovníkem a o tři knihovny s profesionálními knihovnicí (Kunštát na Moravě, Letovice a Velké Opatovice). Tato odborná metodická pomoc zahrnuje sedm povinných bodů vyplývajících ze zákona – např. statistiku knihovnických činností nebo tvorbu výměnných knihovních fondů. Zúčastněné knihovny mají možnost vybírat z 2500 svazků. Do projektu internetizace knihoven se přihlásilo 12 obecních knihoven, z nichž tři byly již k internetu připojeny. Služeb boskovické knihovny vloni využívala téměř čtvrtina obyvatel města. Z celkem 2600 čtenářů bylo nejvíce dětí do 15 let a seniorů. Fond jim nabízel přes 67 000 svazků a 107 titulů periodik. Počet výpůjček překročil 140 000, z toho více než 41 000 připadlo na dětské čtenáře. Návštěvníci knihovny měli ve studovně k dispozici čtyři multimediální počítače s přístupem na internet a další dva v oddělení pro děti.

(Místní kultura, č. 10, 2006)

BÝŠŤ (1200 obyv., okres Pardubice) • Cena Knihovna roku vznikla v r. 2000, kdy sekce veřejných knihoven Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR poprvé iniciovala soutěž, zaměřenou na ocenění činnosti malých vesnických knihoven. Od počátku byla provázána s prestižní soutěží Vesnice roku, kterou každoročně organizuje Spolek pro obnovu venkova. Od r. 2003 cenu Knihovna roku uděluje ministr kultury vždy v říjnu v rámci Týdne knihoven. V kategorii základní knihovna cenu Knihovna roku 2006 převzala Obecní knihovna Býšť, a to vzhledem k tomu, že každým rokem rozšiřuje svou nabídku služeb a akcí pro širokou veřejnost, podporuje pěstování lidových tradic a plní funkci informačního, vzdělávacího a komunitního centra v obci. V kategorii informační počín získala hlavní cenu knihovna hospicového občanského sdružení Cesta domů, sídlící v Bubenské ulici v Praze 7. Ocenění jí bylo uděleno za zpřístupnění nových informačních

zdrojů a databází pro oblast hospicové péče. Cesta domů je veřejná knihovna se speciálním fondem. Systematicky začala být budována v r. 2004, veřejnosti slouží od r. 2005. Je využívána hlavně pracovníky hospice, je připravena sloužit i dalším, zejména studentům. Při budování fondu se zaměřuje na publikace, které se týkají smrti a umírání, péče o umírající atp.

(Knížní novinky, č. 20, 2006)

ČR • V celé České republice byla 2. října zahájena propagační akce zaměřená na podporu čtenářství a návštěvu veřejných knihoven. Letošní 10. ročník tohoto Týdne knihoven má moto Cesty do knihovny a v jeho rámci budou tradičně oceněny nejlepší knihovny a knihovnici, uskuteční se mnoho programů pro děti i dospělé, budou představeny nové projekty na podporu čtení a čtenářství. Pořadatelé budou prezentovat i další propagační akci na podporu čtenářství. Populární osobnosti české kultury, showbysnysu či sportu se nechaly vyfotografovat na plakát s nápisem Čtu. Svaz knihovníků a informačních pracovníků tak chce navázat na svou předchozí plakátovou kampaň Přečtete si to dřív než Hollywood. (Lidové noviny, 3. 10. 2006)

HOSTOMICE (1300 obyv., okres Teplice) • Místní knihovna v Hostomicích je každoročně podpořena od obce částkou kolem 100 000 Kč. Knihovní fond eviduje kolem 6000 svazků a registruje 100 čtenářů. Do budoucna se počítá se zapojením internetu pro veřejnost.

(Teplický deník, 30. 9. 2006)

HUMPOLEC (11 000 obyv., okres Pelhřimov) • Městská knihovna v Humpolci připravila na školní rok 2006/2007 výuku cizích jazyků, a to čtyři kurzy angličtiny pro začátečníky i různé pokročilé, dva kurzy němčiny pro pokročilé a nově kurz francouzštiny pro začátečníky. Každý kurz představuje 25 dvouhodinových lekcí v celkové ceně 1500 Kč. Knihovna ve spolupráci s Knihkupectvím Jana Zábřany pořádá 5. října setkání s I. M. Jirousem. Součástí programu bude autorské čtení z knihy nakladatelství Torst Magorovy dopisy, v níž jsou otištěny Jirousovy dopisy z doby jeho věznění v 70. a 80. letech.

(Zálesí, č. 9, 2006)

HUSTOPEČE (6000 obyv., okres Břeclav) • U příležitosti 150. výročí vydání knihy B. Němcové Babička uspořádá Městská knihovna v Hustopečích

ZÁKLADNÍ KAMENY

NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

aneb Národ sobě II

> JAROSLAV CÍSAŘ

výstavu různých vydání tohoto kletou české literatury. Proto vyzvala občany, kteří vlastní nějaké vydání Babičky, aby je na tuto výstavu zapůjčili. Dále požádala o zapůjčení dobových fotografií babiček a prababiček. Výstava bude prezentována v knihovně od 2. do 13. října. Knihovna zároveň vyhlásila pro děti a mládež soutěž nazvanou Moje babička. Soutěžící nakreslí svou představu knižní Babičky nebo svou vlastní babičku. Téma lze ztvárnit i literárně, a to básní, příběhem či povídkou. Výsledky soutěže, jejíž uzávěrka byla 29. září, byly oznámeny při vernisáži výstavy a vystaveny v knihovně. (Hustopečské listy, č. 9, 2006)

JIHOČESKÝ KRAJ • Jihočeský kraj vybaví v letošním roce knihovny, které potřebují internet, techniku v hodnotě cca 13 mil. Kč. V téměř 260 knihovnách jihočeského regionu budou nové počítače, v rámci tohoto projektu kraj s pomocí evropských grantů zajistí i proškolení knihovníků. Do konce r. 2006 má být k internetu připojeno 458 knihoven a 52 poboček (tj. 86 % knihoven a 57 % poboček z celkového počtu). Celkové náklady projektu jsou vyčísleny na zhruba 13 mil. Kč, z toho 9,5 mil. uhradí Společný regionální operační program, 1,25 mil. dodá ministerstvo pro místní rozvoj, obdobnou částku i Jihočeský kraj. Finanční spoluúčasť obcí a dalších sponzorů je cca 1 mil. Kč. V kraji je 552 veřejných knihoven s 95 pobočkami. Do projektu se jich zapojilo 326. (Prachatický deník, 5. 10. 2006)

KARLOVY VARY (52 000 obyv.) • Celkem 10 mil. Kč investuje karlovarský magistrát v r. 2006 do městských knihoven, z toho 2 mil. jsou určeny na nákup nových knih. (Karlovarský deník, 26. 9. 2006)

MNICHOVO HRADIŠTĚ (8000 obyv., okres Mladá Boleslav) • Jan Bedřich Valdštejn (1644 až 1694) nechal postavit zámek v Duchcově a stal se zakladatelem tamní rodové knihovny, která v současnosti (poté, co byla ve 20. letech minulého století převezena na zámek v Mnichově Hradišti) obsahuje na 20 000 starých tisků a patří k nejvýznamnějším zámeckým knihovnám u nás. Uchovává přes 20 spisů Athanasia Kirchera s pracemi věnovanými hieroglyfice, fyzice, sinologii, arithmologii. Jedná se o největší soubor děl tohoto jezuitského polyhistora v zámeckých knihovnách. Jan Bedřich z Valdštejna získal od své knihovny i část starých českých rukopisů a knih dějepisce Tomáše Pešíny z Čechorodu (1629–1680), což jsou kromě jeho děl přede-

vším opisy starých českých kronik a rukopisné prameny k dějinám českých měst. Ke skvostům knihovny patří astronomická díla – práce G. Purbacha, T. de Brahe a J. Keplera, spisy G. Bruna a G. Galileiho. Z knih, které stály u zrodu novověké vědy fond obsahuje také práce C. Gesnera, jehož činnost má zakladatelský význam pro několik oborů. Fond byl budován i v dalších obdobích, lze však předpokládat, že výše uvedená díla shromáždil Jan Bedřich z Valdštejna. Tento vysoký církevní činitel, pocházející ze starobylého a bohatého rodu, který v mládí získal v Římě rozhled, vzdělání i konexe, představuje výjimečnou postavu „barokního osvícence“. (Tvar, č. 17, 2006)

OSTRAVA (311 000 obyv.) • Knihovna města Ostravy zahájila 5. října provoz veřejné knihovny se zaměřením na romské obyvatelstvo v Ostravě-Vítkovicích. Vyvrcholila tak první etapa projektu „Romaň kereka – Romský kruh“, který je připravován od roku 2004 se záměrem vědomě zohlednit v této knihovně romské návštěvníky. Nejde o výhradní zaměření na romskou a romistickou klientelu, cílem je vytvořit prostor pro setkávání, kde se Romové budou cítit vítáni a neoddělováni od majoritní populace. Knihovna se specializuje na intenzivní multikulturní dialog, a to vzdělávacími programy orientovanými na řízenou podporu čtenářské a informační gramotnosti či prostřednictvím metodického informačního centra v oblasti romské problematiky. Realizace programů ve spolupráci s organizacemi zabývajícími se romskou problematikou, terénními sociálními pracovníky a romskými asistenty je úkolem následující druhé etapy projektu. Prioritní skupinou jsou romské děti předškolního a mladšího školního věku. Knihovna chce vytvořit pestré zázemí pro mimoškolní aktivity. Za další cílové skupiny považuje romské matky na mateřské dovolené a romskou rodinu jako celek, která funguje jako velmi pevný svazek. Projekt získal finanční podporu německé nadace Hermann-Niemann Stiftung z Düsseldorfu, Statutárního města Ostrava a Úřadu městského obvodu Ostrava-Vítkovice. Partnery projektu jsou Svaz knihovníků a informačních pracovníků a Goethe Institut. (Knižní novinky, č. 20, 2006)

PRAHA • V roce 2005 zmizelo z poboček Městské knihovny v Praze téměř 7000 knih. Krádeže tvoří asi tři desetiny procenta z celého dvoumilionového fondu. (Kladenský deník, 27. 9. 2006)

V sobotu dopoledne 16. května 1868 se v Praze na staveništi Národního divadla konala za účasti mnoha tehdejších osobností v čele s Františkem Palackým velká slavnost. Pokládali se základní kameny této budovy. Už od počátku dubna se ale na památných historických místech zemí Koruny české lámaly kameny, které se poté přepravovaly do Prahy, aby byly slavnostně předány. Národnostní složení tehdejších obyvatel naší země zřejmě ovlivnilo skutečnost, že mezi nimi zcela chybí zastoupení západních Čech, Slezska i Vysočiny. Zmatky v evidenci, nepřesné i protichůdné zprávy pamětníků způsobily, že se vlastně přesně nevědělo, kolik těch kamenů bylo. Teprve v roce 1983, v roce 100. výročí otevření Národního divadla, se Václav Rybařík v Časopise Národního muzea (152, 1983, č. 3–4, s. 180–204) pokusil o systematizaci. Ale i on píše v úvodu trochu neurčitě „o více než 25 kamenech“. Některé byly totiž přivezeny dodatečně (např. kámen od krajanů z Chicaga byl osazen až rok po otevření divadla), jiné naopak dodatečně odstraněny. Návrhy na některé nebyly z ideově nevhodných důvodů vůbec přijaty (např. aby kámen z Žižkova pole u Přibyslavi nepřipomínal předčasnou vojevůdčovu smrt). Těch kamenů je v současnosti celkem 23; čtyři rudonosné ze Šumavy se počítají za jeden, Vyšehrad má hned dvojí zastoupení. Vlastní základní kámen Národního divadla nakonec nepocházel z žádného památného místa a byl na rozdíl od těch ostatních, slavnějších, celý zazděn.

Po téměř 140 letech se 22. září 2006 za krásného slunečného počasí situace opakovala. Na Letenské pláni, na místě, kde by měla už v roce 2010 přivítat své první uživatele nová budova Národní knihovny ČR, se znovu slavnostně předávaly základní kameny. Možná ne až s takovou pompou a slávou, ale tentokrát byly zastoupeny všechny kraje. Nechyběly ani osobnosti. S pozdravem a přáním zdaru vystoupil úřadující ministr kultury Martin Štěpánek, jeho předchůdce Vítězslav Jandák i primátor hlavního města Prahy Pavel Bém. Právě Praha úsilí generálního ředitele Národní knihovny ČR Vlastimila

Ježka vychází vstříc. Pozemek o rozloze 10 000 m², na kterém bude budova stát, odprodá za netržní cenu a také nové stavbě přizpůsobí budování nedalekého plánovaného tunelu. Knihovníci ze všech koutů Čech, Moravy a Slezska, ale nejen knihovníci, předsedávali do rukou generálního ředitele kameny do základů moderního chrámu knih, nové budovy největší knihovny na území České republiky. Sešlo se jich celkem 33 včetně jednoho z ciziny, a to hned na první pokus!

Domníváme se, že taková příležitost se v naší zemi naskytá většinou pouze jednou za život, spíše však až po několika generacích. Měla by být proto pro budoucnost řádně zdokumentována. V našem seriálu o základních kamenech nové budovy Národní knihovny vám chceme postupně představit všechny dárce i základní kameny, které v rámci svého happeningu přivezli knihovníci a milovníci knih do Prahy. Věříme také, že než náš seriál skončí, bude příprava stavby již v takovém stádiu, aby o plánovaném termínu jejího otevření nikdo nezapochyboval.

Základní kameny byly po slavnostním předání na Letné krátce vystaveny na Révovém nádvoří Klementina, poté byly přemístěny do ředitelské chodby knihovny. Přejme jim, aby si zde nepobýly dlouho a brzy putovaly do základů stavby, která bude důstojně symbolizovat české knihovnictví 21. století. Jsem velmi potěšený, že i v naší přetechizované době se ještě našli po celé České republice nadšenci, většinou knihovníci, kteří dokázali oživit myšlenku okřídleného hesla „Národ sobě“, byť se jedná o její reprízu. Dál už vše závisí hlavně na státním rozpočtu a osvičených osobách, které budou rozhodovat o jeho rozdělení, aby se záměr postavit novou budovu Národní knihovny ČR proměnil ve skutečnost. Děkuji na tomto místě také všem dárcům kamenů, kteří mi pomohli s kompletováním informací, abych tento seriál mohl připravovat, pokud možno nic podstatného neopominul a aby budoucí badatelé nemuseli tolik tápat, jako se to stalo v případě základních kamenů pro Národní divadlo. Pokračování příště

Jiří Fajt **Karel IV. císař z Boží milosti**

Publikace Karel IV. císař z Boží milosti podrobně zachycuje jeden z nejdůležitějších kulturních a uměleckých proudů Evropy 14. a počátku 15. století. Nejvýznamnější kunsthistorici z Čech, USA, Německa, Velké Británie, Polska, Maďarska a Slovenska ve dvaceti obsáhlých studiích fundovaně popisují vzestup Lucemburků v Evropě v jeden z vládnoucích rodů na poli kulturním, uměleckém i politickém. Kniha o více než 600 stranách navazuje na stejnojmennou výstavu, uskutečněnou v Praze v první polovině roku 2006, je rozdělena do osmi oddílů a vedle jednotlivých studií uvádí slovem i obrazem (přes 200 katalogových čísel a téměř 600 barevných fotografií) na 300 vystavovaných artefaktů. Publikace byla vydána s podporou Akademie věd ČR.

• 679 str., váz. s přeb., 1990 Kč

Charles Darwin **O původu člověka**

Jedná se o revidované vydání překladu Darwinova klíčového díla, ve kterém autor poprvé naplno vyslovuje myšlenku, že „člověk pochází z opice“ a Bůh ho tedy nestvořil v jeho současné podobě. Tehdy se psal rok 1871, a není proto divu, že dílo zvedlo velkou vlnu nevole.

Darwin takovou reakci předpokládal: „Hlavní závěr, ke kterému jsem v této práci dospěl, že totiž člověk pochází z nějakého nižšího živočicha, bude mnoha lidem bohužel připadat velmi nechutný“. Za svou teorii si ale přesto pevně stál a podložil ji četnými důkazy. Dnešního čtenáře již Darwin nešokuje, nicméně atraktivita tohoto díla ani po letech nezeslábla. Nesmírně zajímavé jsou i postřehy ohledně střetu přírodního výběru s lidskou civilizací. Tato kniha si určitě zaslouží nové revidované vydání, nyní rozšířené o Huxleyho esej o rozdílech mezi mozkem člověka a lidoopa a o Darwinovy poznámky, které v původním překladu chyběly.

edice EUROPA, 2. revidované vydání • 357 str., váz. s přeb., 350 Kč

Václav Havel, Pavel Landovský, Pavel Kohout, Jiří Dienstbier

V hlavní roli Ferdinand Vaněk

Tato antologie představuje soubor dramát tematicky sdružených kolem jmenované postavy (hned zkraje ovšem jedna výjimka, ve Vernisáži se tato postava jmenuje Bedřich). Ferdinand Vaněk jako své stylizované alter ego poprvé použil Václav Havel v Audienci roku 1975 a od té doby se počet divadelních her pracujících s tímto hrdinou rozrostl na deset (poslední a jediná zahraniční „vaňkovka“, Stoppardův Rock'n'Roll, měla právě premiéru). Jelikož Ferdinand je disident, navíc ověněný některými rysy svého stvořitele, a jelikož zrod všech vaňkovských her spadá do období normalizace, není náhodou, že tvůrci vaňkovek se rekrutují z Havlových uměleckých přátel a spoluobojovníků proti tehdejšímu režimu. Specifikem antologie V hlavní roli Ferdinand Vaněk, již nakladatelství Academia přichystalo jako dárek k jubileu Václava Havla, není jen to, že spřízněné hry vycházejí v Česku společně poprvé, ale také skutečnost, že Arest, Sanitární noc a Příjem vycházejí oficiálně vůbec poprvé.

• 401 str., váz. s přeb., 465 Kč

Josef Rubín a kol. **Přírodní klenoty České republiky**

Zatímco kulturní a historické klenoty naší vlasti byly zpracovány v řadě výpravných publikací, neméně cenné klenoty přírodní zůstávají poněkud opomíjeny a jakoby ukryty před povědomím širší veřejnosti. Jsou to neobyčejné typy krajiny, biotopů i jednotlivých složek neživé i živé přírody.

Čeští přírodovědci se rozhodli je „odtajnit“ a jejich existenci a reprezentativní místa výskytu na území České republiky v této ojedinělé publikaci prozradit.

Určeno všem zájemcům o přírodní hodnoty na území Čech, Moravy a Slezska a o jejich zachování.

• 318 str., váz., 290 bar. fotografií, 490 Kč

Frans de Waal **Dobráci od přírody**

Frans de Waal je zoolog a etolog, specializující se na výzkum primátů. Je autorem dvou uznávaných knih Chimpanzee Politics a Peacemaking among Primates. V současné době působí v Yerkesově regionálním centru pro výzkum primátů. Kniha Dobráci od přírody se zabývá evolucí morálky a hledá její kořeny mezi našimi nejbližšími příbuznými – vyššími primáty. Mezi příbuznými, s nimiž máme společného víc, než jsme si mnohdy ochotni přiznat...

edice Galileo • 324 str., váz. s přeb., 295 Kč

ACADEMIA

nakladatelství AV ČR,
Vodičkova 40, 110 00 Praha 1

Knihu si můžete objednat na telefonním čísle 296 780 510, písemně na adrese Academia – expedice, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6 - Suchbátarův náhon nebo prostřednictvím e-mailu: expedice@academia.cz. Skladovanou produkci naleznete na www.academia.cz

VEŘEJNÝM KNIHOVNÁM POSKYTUJEME 10 % RABAT.